

Fylkesmannen i
NORDLAND

- virker til Nordlands beste

Forvaltningsplan

for Øya/Langholmen landskapsvernområde 2013-2019

Miljøvernavdelinga

Rapport nr. 2/2013

Foto:

Forsidebilde: Åpne enger med kalkrik vegetasjon langs stien fra Andklakken til Langholmen. Foto: Ingvild Gabrielsen, Fylkesmannen i Nordland

Bilder i rapporten er tatt av Ingvild Gabrielsen dersom ikke fotograf er oppgitt.

Forord

Øya/Langholmen landskapsvernområde ble vernet ved kongelig resolusjon av 6. desember 2002. Verneforskriftens § 6 sier: «*Forvaltningsmyndigheten eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan gjennomføre skjøtselstiltak i samsvar med verneformålet. Det kan utarbeides forvaltningsplan, som kan inneholde nærmere retningslinjer for gjennomføring av skjøtselstiltak.*» Fylkesmannen i Nordland er forvaltningsmyndighet for området.

Fylkesmannen startet arbeidet med forvaltningsplanen i november 2010. Det ble sendt ut oppstartsmelding til berørte grunneiere, organisasjoner og myndigheter. Det ble også avholdt et åpent informasjonsmøte på Inndyr. Utkast til forvaltningsplan ble sendt på høring i september 2012.

Fylkesmannen har utarbeidet forvaltningsplanen i samarbeid med Gildeskål kommune, og utfra innspill fra berørte interesser. En referansegruppe bestående av kommunen, grunneiere, lokale interesser og organisasjoner har bistått Fylkesmannen i prosessen.

Fylkesmannen vil takke alle som har kommet med innspill til arbeidet. Vi håper forvaltningsplanen vil bidra til at verneverdiene innenfor Øya/Langholmen landskapsvernområde blir ivaretatt.

Bodø 26.2.2013

Fylkesmiljøvernssjef
Fylkesmannen i Nordland

Innhold

FORORD.....	2
OPPSUMMERING	5
1 INNLEDNING	6
2 ØYA/LANGHOLMEN LANDSKAPSVERNOMRÅDE.....	8
2.1 OMRÅDEBESKRIVELSE	8
2.2 BRUKSHISTORIE	8
2.3 KULTURMINNER	9
2.4 NATURFAGLIGE VERDIER	10
2.4.1 RIKE STRANDBERG	12
2.4.2 RIKMYR	12
2.4.3 KALKSKOG	13
2.4.4 STRANDENG OG STRANDSUMP	14
2.4.5 BJØRKESKOG MED HØGSTAUDER	14
2.4.6 ANDRE ORGANISMEGRUPPER.....	15
3 BEVARINGSMÅL	15
3.1 BEVARINGSMÅL ØYA/LANGHOLMEN LANDSKAPSVERNOMRÅDE	16
4 BRUKERINTERESSER.....	17
4.1 VERNEFORSKRIFTEN	17
4.2 PRIMÆRNÆRING – JORDBRUK, SKOGBRUK, REINDRIFT	17
4.2.1 STATUS OG MÅL.....	17
4.2.2 RAMMER OG REGELVERK	18
4.3 FRILUFTSLIV, JAKT OG FISKE.....	19
4.3.1 STATUS OG MÅL.....	19
4.3.2 RAMMER OG REGELVERK	20
4.4 UNDERVISNING OG FORSKNING.....	20
4.4.1 STATUS OG MÅL.....	20
4.4.2 RAMMER OG REGELVERK	20
4.5 TEKNISKE INNGREP.....	20
4.5.1 STATUS OG MÅL.....	20
4.5.2 RAMMER OG REGELVERK	21
4.6 MOTORISERT FERDSEL	22
4.6.1 STATUS OG MÅL.....	22
4.6.2 RAMMER OG REGELVERK	22
4.7 AKVAKULTUR.....	23

4.7.1	STATUS OG MÅL.....	23
4.7.2	RAMMER OG REGELVERK	23
5	FORVALTNINGSOPPGAVER OG TILTAK.....	23
5.1	OPPSYN	23
5.1.1	STATUS OG MÅL.....	23
5.1.2	RETNINGSLINJER.....	24
5.1.3	TILTAK	24
5.2	SKJØTSEL	24
5.2.1	STATUS OG MÅL.....	24
5.2.2	RETNINGSLINJER.....	26
5.2.3	TILTAK	27
5.3	OVERVÅKNING	28
5.3.1	STATUS OG MÅL.....	28
5.3.2	RETNINGSLINJER.....	28
5.3.3	TILTAK	28
5.4	INFORMASJON OG TILRETTELEGGING	28
5.4.1	STATUS OG MÅL.....	28
5.4.2	RETNINGSLINJER.....	30
5.4.3	TILTAK	30
6	SAKSBEHANDLING.....	31
6.1	FORVALTNINGSMYNDIGHETER.....	31
6.2	LOVVERK, FØRINGER OG FORVALTNING	31
6.2.1	VERNEFORSKRIFTEN, NATURVERNLOVEN OG NATURMANGFOLDLOVEN...31	
6.2.2	FORHOLDET TIL ANDRE LOVVERK	32
6.2.3	FORVALTNING AV VERNEFORSKRIFTEN	33
6.2.4	RANDSONER TIL VERNEOMRÅDER	33
6.2.5	OPPFØLGING AV ULOVLIGHETER – HÅNDHEVING OG SANKSJONER	34
6.2.6	GENERELLE RETNINGSLINJER FOR SAKSBEHANDLING	35
7	FORVALTNINGSPLANENS VARIGHET	35
8	LOVER OG FORSKRIFTER.....	35
9	LITTERATUR	36
10	VEDLEGG	36

Oppsummering

Øya/Langholmen landskapsvernområde ble vernet 6. desember 2002. Formålet med vernet er: *«å bevare et egenartet og i det vesentlige urørt kystlandskap med havstrandvegetasjon, rike tørrbakker og rikmyrer, med et stort antall kravfulle og sjeldne arter.»* Landskapsvernområdet ligger ved tettstedet Inndyr i Gildeskål kommune, og omfatter to delområder.

Berggrunnen i området er kalkrik. I kombinasjon med marine skjellsandavsetninger og gunstig lokalklima gir dette grunnlag for en rik og variert vegetasjon. Landskapsvernområdet er svært variert, og består av en rekke verdifulle naturtyper. Det er kartlagt områder med høy verdi knyttet til følgende naturtyper: rike strandberg, strandeng, rikmyr, kalkskog og bjørkeskog med høgstauder.

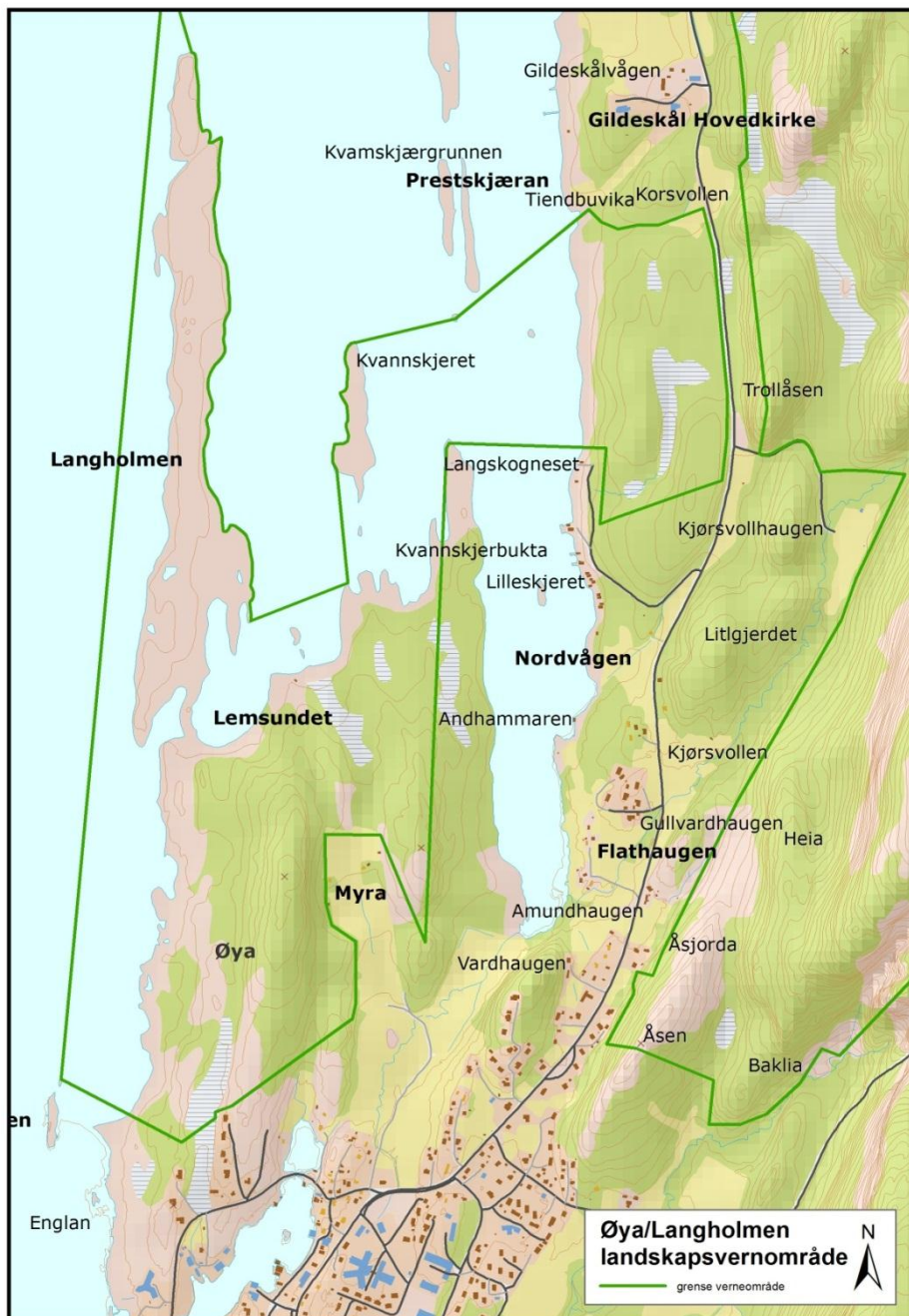
Området rundt Inndyr har hatt bosetning lenge og er rikt på kulturminner. Gildeskål kirkested ligger rett nord for landskapsvernområdet. Vegetasjonen i området er preget av menneskelig påvirkning. På 1930-40-tallet ble området benyttet som sommerbeite for storfe. Denne bruken opphørte gradvis, og de siste 30-40 årene har det kun vært sporadisk beiting i området. Landskapet og vegetasjonen er i dag preget av gjengroing som følge av redusert beitebruk. Verdiene som er grunnlag for vernet er truet.

Øya/Langholmen landskapsvernområde er et mye benyttet friluftsområde for befolkningen på Inndyr. Det går flere turstier gjennom området, og området benyttes også til bading og i forbindelse med skoleturer. Noen steder har ferdsel har ført til slitasje på vegetasjonen, særlig der stier går gjennom våte områder. Andre brukerinteresser i området er reindrift og akvakultur, det går også en kraftlinje gjennom verneområdet. Bruken av området til interessene nevnt over er per i dag ikke i konflikt med verneverdiene.

I forvaltningsplanen foreslås det flere tiltak for å ivareta verneverdiene innenfor landskapsvernområdet. Det viktigste tiltaket vil være restaurering og skjøtsel for å stoppe gjengroingen. Det kan være aktuelt med manuell rydding, brenning og beiting. Området er relativt stort, og prosessen med åpning av området bør skje gradvis over flere år. For å hindre slitasje på stier og landskap på grunn av ferdsel bør våte partier langs etablerte stier klopplegges. Det kan også være aktuelt med rydding av skog langs stier og etablering av rasteplasser.

1 Innledning

Øya/Langholmen landskapsvernområde ble vernet ved kongelig resolusjon 6. desember 2002. Landskapsvernområdet dekker et areal på 1 402 daa hvorav 613 daa er sjøareal (figur 1). Hele landskapsvernområdet ligger ved Indyr i Gildeskål kommune. Det er flere grunneiere i verneområdet. Den østlige delen av området eies av Opplysningsvesenets fond (OVF), mens den vestlige delen er et sameie mellom Gildeskål kommune og private grunneiere.

Figur 1: Kart som viser grensene til Øya/Langholmen landskapsvernområde.

Formålet med vernet er: «å bevare et egenartet og i det vesentlige urørt kystlandskap med havstrandvegetasjon, rike tørrbakker og rikmyrer, med et stort antall kravfulle og sjeldne arter.»

Figur 2: Strandengvegetasjon i Lemsundet.

Det er gjennomført flere kartlegginger av vegetasjonen i området. Kartleggingene som var grunnlag for vernet ble gjennomført på 1980- og 90-tallet. For å skaffe oppdatert informasjon om naturverdiene i landskapsvernområdet ble det gjennomført en ny kartlegging av vegetasjon og naturtyper i 2009.

Øya/Langholmen landskapsvernområde er vernet med hjemmel i naturvernloven. Naturmangfoldloven trådte i kraft 1. juli 2009 og erstattet denne. Øya/Langholmen landskapsvernområde forvaltes nå etter den nye loven. Verneforskriften som ble vedtatt ved vern i 2002 gjelder imidlertid fortsatt.

Forvaltningsplaner for verneområder lages etter en felles mal, men tilpasses hvert enkelt verneområde og forskrift. Verneforskriften setter rammene for forvaltningsplanen. Forvaltningsplanen kan derfor ikke utforme retningslinjer som går ut over det som er hjemlet i verneforskriften.

En forvaltningsplan er et praktisk hjelpemiddel til å opprettholde og fremme verneformålet. Hensikten med forvaltningsplanen er at den skal sikre en forutsigbar og enhetlig forvaltning av verneområdet ved å gi konkrete retningslinjer om bruk, skjøtsel, informasjon og

tilrettelegging. Forvaltningsplanen er ikke juridisk bindende, men gir retningslinjer for forvaltningen av området.

Forvaltningsplanen for Øya/Langholmen landskapsvernområde er delt i to hoveddeler. Den første delen omhandler en beskrivelse av naturforhold, trusselfaktorer, brukerinteresser og forvaltningsmål. Den andre delen omhandler forvaltningsmessige oppgaver og tiltak. Det er gjort kostnadsoverslag, og satt opp hvem som er ansvarlig for de ulike tiltakene.

Sametinget har meldt at de ikke ser behov for at det etableres arbeidsutvalg i forbindelse med forvaltningsplanen for Øya/Langholmen. Sametinget har heller ikke sett behov for å konsultere Fylkesmannen i Nordland angående prosessen. Øya/Langholmen landskapsvernområde ligger innenfor Saltfjellet reinbeitedistrikt, og de har beiterett i området.

Ved melding om oppstart av arbeidet med forvaltningsplanen ba vi om forslag på representanter til referansegruppen. Med bakgrunn i forslagene satte vi sammen en referansegruppe bestående av Gildeskål kommune, Gildeskål turlag, grunneiere, Inndyr skole, Inndyr lokalutvalg, Gildeskål eldreråd, lokale beitebrukere og lokale naturverninteresser. Referansegruppen har bidratt i prosessen.

2 Øya/Langholmen landskapsvernområde

2.1 OMRÅDEBESKRIVELSE

Øya/Langholmen landskapsvernområde ligger ved Inndyr som er kommunesenteret i Gildeskål kommune. Landskapsvernområdet omfatter to ulike landområder som er adskilt av et sjøområde (figur 1). Den sørvestlige delen omfatter Øya og Langholmen, og ligger nord for tettstedet Inndyr. Den nordøstlige delen ligger sør for Gildeskål kirkested, noen kilometer nord for tettstedet Inndyr.

Berggrunnen i landskapsvernområdet er kalkspatmarmor. Det er også marine skjellsandavsetninger i området.

Landskapet er småkupert med skog og myr mellom kollene. Ned mot sjøen er landskapet relativt åpent, men skog er i ferd med å etablere seg. Generelt er det relativt åpen skog på vestsiden av kollene, og tettere skog på østsiden som er mer i le for hav og vind. I strandsonen er det store områder med åpne kalkberg, som etter hvert går over i åpne enger med noe skog. Det finnes områder med strandeng, særlig rundt Lemsundet.

Naturgeografisk ligger Øya/Langholmen på grensen mellom sørboreal og mellomboreal vegetasjonssone innenfor klart oseanisk vegetasjonsseksjon (Sb-O2, Mb-O2) (Moen 1998). Inndyr ligger mot nordgrensen av den sørboreale vegetasjonssonen. Lokalklimaet er svært godt, med en middeltemperatur i juli på 14 °C.

2.2 BRUKSHISTORIE

Opplysninger er i hovedsak hentet fra Oscar Berg, Ella Olsen og Sigurd Danielsen.

Landskapet rundt Inndyr bærer preg av menneskelig aktivitet. Det har vært bosetting her i minst 1000 år, sannsynligvis mye lengre. Vi kan anta at området i større eller mindre grad har vært utnyttet til dyrking, beiting, slått og hogst gjennom denne perioden. Studier har vist at området var hardest utnyttet rundt 1860-tallet. Etter dette har utnyttingsgraden gått gradvis nedover. Tidligere tids bruk med utmarksbeiting og -slått har hatt stor betydning for utviklingen av vegetasjonen i området.

På 1930- og 40-tallet var områdene Øya og Langholmen sommerbeite for kyr. Det gikk ca. 10 kyr og 2 hester på beite her. Sau kunne bruke området sporadisk, men beitet ellers i fjellet. Om høsten kunne det hende at sau beitet på Øya til snøen kom. Området var ikke gjerdet inn, men det var gjerder mot innmarka på Myra gård, og kanskje også andre steder. Ingen har i dag minne om utmarksslått i området, så dette må eventuelt ha foregått lengre tilbake i tid. Det er sannsynlig at det som har vært av skog er blitt høstet for brensel, byggemateriale og lignende.

Figur 3: Nord for landskapsvernområdet ligger Gildeskål kirkested. I 2009 beitet sau i området.

Rundt 1980 var det en stor brann på toppen av Øya. Sporene etter brannen var enda tydelig i 1992 ved at forekomsten av einer ble kraftig satt tilbake.

2.3 KULTURMINNER

Området rundt Inndyr er rikt på kulturminner. Det er registrert en boplass fra yngre steinalder samt en rekke gravhauger og gravrøyser fra jernalderen innenfor verneområdet. Rundt Lemsundet er det registrert flere gravhauger. Gravhauger ble ofte plassert på høydepunkter i

terrenget slik at de var godt synlige for folk langs leia. Alle kulturminner eldre enn 1537 er automatisk fredet i henhold til kulturminneloven.

Området rundt kirkestedet er regulert som spesialområde kulturvern. Kulturvernområdet går delvis inn i verneområdet. Innenfor kulturvernområdet er alle kulturminner fredet. Det er spor etter jekteoppsett flere plasser langs fjæra. Fra Inndyr til kirkestedet går det en gammel kirkesti, denne var i bruk til veien ble bygd rundt 1890. Kirkestien er i dag restaurert, og benyttes som tursti.

Figur 4: Deler av kirkestien er restaurert og merket som tursti med flere informasjonspunkt. Stien går gjennom den nordlige delen av landskapsvernområdet.

2.4 NATURFAGLIGE VERDIER

Floraen rundt Inndyr er usedvanlig rik. Bakgrunnen for dette er en kombinasjon av kalkrik berggrunn, skjellsandavsetninger og gunstig lokalklima. Vegetasjonen i verneområdet er sammensatt av sørlige varmekrevende arter, kravfulle skogsarter samt konkurransesvake og næringskrevende fjellplanter. Et interessant trekk er også at en del ellers vanlige arter er sjeldne, eksempelvis seterstarr, gråstarr, sveltstarr, molte og torvull. Flere av artene som vokser i landskapsvernområdet er på den norske rødlista (se tekstboks og tabell 1).

Alle naturtypene innenfor Øya/Langholmen landskapsvernområde har rike utforminger. I mange tilfeller er det glidende overganger mellom de ulike naturtypene. Tidligere tids utmarksbeiting har hatt betydning for floraen vi i dag finner i de kalkrike bakkene over strandsona. Høyvokst gress og trær har blitt holdt nede, og gitt levevilkår for lavtvoksende orkidéer og blomster. Etter at bruken av området opphørte ser vi hvordan gjengroing er i ferd med å endre vegetasjonen. Lauvskog og einer får stadig større utbredelse.

Tabell 1: Karplanter i Øya/Langholmen landskapsvernområde som er på den norske rødlista.

Artsnavn:	Rødlistestatus:
Ormetunge	VU
Marisko	NT
Nebbstarr	NT
Brunskjene	NT
Flueblom	NT
Fjellnøkleblom	NT

I forkant av verneprosessen ble det gjennomført flere kartlegginger av naturverdiene i området. Elven m. fl. (1988) kartla området i 1984. Deres konklusjon er:

«Området har en meget interessant kalkvegetasjon, med stort artsantall og velutviklede samfunn. Strandvegetasjonen, vurdert sammen med de kalkrike tørrbakkene og rikmyrene, gir området stor botanisk verdi». Norsk orkideforening kartla på slutten av 80-tallet og begynnelsen av 90-tallet orkideforekomstene rundt Inndyr (Norsk orkideforening 1992). I 1992 ble det gjennomført en detaljert kartlegging av de botaniske verdiene i Inndyrområdet (Sortland 1992). Han konkluderer slik: «De botaniske verdiene i området er utvilsomt meget høye også i internasjonal sammenheng. Jeg kjenner ikke til noe sammenlignbart område i Norge med en slik konsentrasjon og et slikt mangfold, av sjeldne og fredete arter og varieteter av orkidéer. De største verdiene representeres av de ekstremrike myrene på Øya og i Holtanområdet.»

Selv om det er gjennomført flere kartlegginger av området, var det behov for en oppdatert oversikt over naturforholdene i verneområdet som grunnlag for arbeidet med forvaltningsplanen. I 2009 ble det gjennomført kartlegging av vegetasjon og naturtyper i hele landskapsvernområdet (Gabrielsen og Breivik 2012). Det ble registrert 16 ulike naturtypelokaliteter (tabell 2). Fem områder ligger i den nordøstlige delen av landskapsvernområdet og elleve områder i den sørvestlige delen. Ti av områdene har verdi A, svært viktig og seks områder har verdi B, viktig. Lokalitetene er fordelt på fem ulike naturtyper. I vedlegg 5 er kart som viser lokalitetene. Rapport fra kartleggingen kan lastes ned fra følgende adresse: <http://nordland.miljostatus.no/oyalangholmen>

Tabell 2: Oversikt over registrerte naturtyper innenfor Øya/Langholmen landskapsvernområde fordelt på naturtyper og verdi.

Naturtype	Antall	Antall A-områder	Antall B-områder
Rikmyr	6	5	1
Rikt strandberg	5	3	2
Kalkskog	2	1	1
Strandeng og strandsump	1		1
Bjørkeskog med høgstauder	2	1	1
Totalt	16	10	6

Nedenfor gis en beskrivelse av særtrekk ved de ulike naturtypene innenfor Øya/Langholmen landskapsvernområde.

Den norske rødlista er en oversikt over plante- og dyrearter som på en eller annen måte er trua av utryddelse, er utsatt for betydelig reduksjon eller er naturlig sjeldne. Dette er arter som er sårbare for menneskelig aktivitet. Den siste rødliste var utarbeidet i 2010 (Kålås m.fl.2010) og inneholder seks kategorier:

RE – Regionalt utryddet (Regionally Extinct)
 CR – Kritisk truet (Critically Endangered)
 EN – Sterkt truet (Endangered)
 VU – Sårbare (Vulnerable)
 NT – Nær truet (Near Threatened)
 DD – Datamangel (Data Deficient)

2.4.1 Rike strandberg

Det er registrert fem områder med rike strandberg. Tre av områdene ligger i den vestlige delen av landskapsvernområdet mens to av områdene ligger i den østlige delen. Alle lokalitetene er en mosaikk av naturtypene rike strandberg og naturbeitemark (tørrbakker).

Strandbergene og tørrbakkene er svært artsrike. Vanlige arter er reinrose, tiriltunge, rødsildre, kattedot, setermjelt, bjønnbrodd og teiebær. Det er til dels store forekomster av blåstarr, som er den vanligste starrarten her. Tørrbakkene overfor strandbergene har stor tetthet av orkidéene stortveblad, brudespore, rødflangre, breiflangre, skogmarihand og flueblom (NT). På Langholmen vokser foruten de fleste artene nevnt over fjellkulle og ormetunge (VU), sistnevnte på en av sine nordligste kjente lokaliteter i Norge.

Flueblom

Flueblom er sjelden i nasjonal sammenheng, og rødlistet som NT (Nær truet). I Salten er den relativt vanlig. Flueblom har sin kjente nordgrense på Kjerringøy i Bodø kommune. Rundt Inndyr er flueblom svært tallrik. Den vokser først og fremst på rike strandberg og tørrbakker, men kan og finnes på myr og i åpne skogområder. Antall blomstrende individer varierer fra år til år.

Figur 5: Flueblom er vanlig på åpne tørrbakker i Inndyrområdet.

Områdene preges av gjengroing med einer og lauvkratt. Dersom det ikke settes i verk tiltak mot gjengroingen vil store deler av arealene miste det åpne preget og bli skogkledd. I den østlige delen av verneområdet har deler av området vært beitet med sau de siste 5-10 årene.

2.4.2 Rikmyr

Det er registrert seks områder med rikmyr. Fire av områdene ligger på Øya, mens to av områdene ligger i den østlige delen av verneområdet. Myrene karakteriseres som ekstremrike, og domineres av gress, starr og urter.

Vanlige arter er blåtopp, svartopp, breiull, nebbstarr (NT), loppestarr og fjellfrøstjerne. Det er høy tetthet av orkidéene engmarihand, lappmarihand og skogmarihand, samt hybrider mellom disse. På noen av myrene vokser det en variant av engmarihand som er lakserosa i tillegg til den vanlige. Vårmarhand vokser på en av lokalitetene. På Holtanmyrene i den østlige delen av landskapsvernområdet vokser det en spesiell og trolig sjelden marihandart/-

underart. Denne er tidligere blitt bestemt til purpurmarihand (strandmarihand). Nyere undersøkelser viser at det mer trolig er smalmarihand, men det er ikke endelig dokumentert. I så fall er dette den nordligste kjente forekomsten av denne arten. På Holtanmyrene er det også funnet flueblom (NT). Til tross for at flueblom er vanlig på Inndyr er det sjelden å finne den på myr. Andre interessante arter på rikmyrene er brunskjene (NT), taglstarr og kravfulle fjellplanter som myrtevier, småvier, rynkevier, blankstarr og fjellsmelle.

Sandsiv har relativt stor utbredelse i rikmyrene, og kan stedvis karakteriseres som en gjengroingsart. Den store forekomsten av sandsiv skyldes skjellsandavsetninger. Skjellsandavsetningene er trolig viktig som grunnlag for den rike vegetasjonen på myrene.

Figur 6: Lappmarihand er en orkidé som vokser på rikmyrene innenfor Øya/Langholmen landskapsvernområde.

2.4.3 Kalkskog

Det er registrert to områder med kalkskog. Begge områdene ligger på Øya. Det østligste området ligger nordøst for Myra og har verdi A, svært viktig. Her er det relativt høyt innslag av eldre trær. Det andre området ligger vest for Myra og har verdi B, viktig. Her er skogen relativt ung og avgrensningen mellom kalkskog og åpne kalkberg med oppslag av skog er glidende. Trolig var disse områdene åpen beitemark for 50-60 år siden.

Det meste av skogen har lågurtpreg, med mange av de samme artene som på kalkbergene nærmere sjøen. Det er mye reinrose, rundskolm og tepperot. Stedvis er det også stor tetthet av orkidéer som brudespore, stortveblad, skogmarihand, rødflangre samt flueblom. Der skogen står tettest dominerer høyvokst gress og høgstauder. I 2009 ble det funnet marisko (NT) i kalkskogområdet, taglstarr vokser også her.

Figur 7: Orkidéen marisko vokser i kalkskog på Øya.

2.4.4 Strandeng og strandsump

Det er registrert en lokalitet med strandeng: Lemsundet med verdi B. Det finnes også mindre strandenger/tangvoller innenfor verneområdet, men denne skiller seg klart ut. På yttersiden av Lemsundet er det eksponerte strender, mens vi på innersiden finner ulike skjermestrandtyper. Her er det blant annet ei stor strandeng med tydelige soneringer, lenger vest er det tangvoll.

Vanlige arter på strandenga er saltsiv, fjæresauløk, rødsvingel, strandkjempe, fjærekoll, sandsiv, strandkryp, fjæresaltgras. I tangvollområdene dominerer arter som gåsemure, hanekam, hestehavre, kveke, strandrug, strandrør, hundekjeks, høymole, vrangdå og klengemaure.

2.4.5 Bjørkeskog med høgstauder

Det er registrert to lokaliteter med høgstaudebjørkeskog. Den ene lokaliteten ligger vest for Myra gård, og har verdi A, svært viktig. Den andre ligger i den østlige delen av verneområdet, og har verdi B, viktig. Begge lokalitetene skiller seg ut fra den øvrige skogen ved høy andel gammel skog samt forekomsten av høgstauder.

Området ved Myra er svært rikt. Lokaliteten ligger i ei bratt li med flere bratte berg. Her vokser varmekjære arter som er skogvikke, linesle, stankstorkenebb, gul frøstjerne, storklokke, brunrot, kalktelg, skogsvinerot og krattmjølke. I de bratte bergene vokser de regionalt sjeldne artene murburkne og kalksvartburkne. Den andre lokaliteten er noe fattigere, men også her dominerer høgstauder som mjødukt, sumphaukeskjedd,

kranskonvall, skogstorkenebb, kvitbladtistel og vendelrot. Det er stedvis tette forekomster av stortveblad, andre arter som kan nevnes er tysbast og breiflangre.

Figur 8: Det er også to lokaliteter med rik lauvskog innenfor landskapsvernområdet, her vest for Myra.

2.4.6 Andre organismegrupper

Vi har begrenset kunnskap om utbredelsen av andre artsgrupper innenfor verneområdet. Ved skoleekskursjoner i Lemsundet er det funnet en del interessante arter i fjæra.

Fuglelivet er ikke systematisk kartlagt, men det er kjent at området er viktig som hekke- og rasteområde for flere arter av sjøfugl, grågås og enkeltbekkasin. Havørn observeres ofte på Langholmen. Det er også mye gråhegre i området.

3 Bevaringsmål

Formålet med vernet er å bevare et egenartet og i det vesentlige urørt kystlandskap med havstrandvegetasjon, rike tørrbakker og rikmyrer, med et stort antall kravfulle og sjeldne arter.

I dette kapittelet settes bevaringsmål (se tekstboks) for noen av naturkvalitetene som ble beskrevet i kapittel 2. Overvåkning av verneområder i Norge skal foregå på to nivåer. Det skal igangsettes en nasjonal overvåkning av utvalgte verneområder som representerer ulike naturtyper og miljø. Den nasjonale overvåkingen vil gi kunnskap om utvikling over tid i ulike naturtyper og skal være relativt detaljert. I tillegg skal det utarbeides enkle overvåkningsopplegg for verneområder med spesielle utfordringer knyttet til skjøtsel og restaurering. Dette fastsettes av forvaltningsmyndigheten i forbindelse med utarbeiding av forvaltningsplaner.

Fylkesmannen har med bakgrunn i dette valgt ut to områder med strandberg og tørrbakker på vestsiden av Øya og Langholmen for overvåkning. For å definere bevaringsmål og velge ut variabler som skal følges opp er det to ting som er spesielt viktige. For det første må man se på hva som eventuelt truer verdiene, og finne en metode for å overvåke dette. For det andre må man definere hva som er ønsket tilstand, å velge variabler som kan overvåkes for å si noe om tilstand.

Naturkvalitet defineres som naturtyper, arter, geologi og landskap som skal bevares i et verneområde.

Bevaringsmål er den tilstanden en ønsker at en naturkvalitet i et verneområde skal ha. Bevaringsmål skal være målbare og kan eksempelvis presiseres gjennom mål for areal, nødvendige strukturer/prosesser eller forekomst av bestemte arter.

3.1 BEVARINGSMÅL ØYA/LANGHOLMEN LANDSKAPSVERNOMRÅDE

Rike strandberg med tilgrensende tørrbakker omfatter relativt store areal i Øya/Langholmen landskapsvernområde. Områdene er karakterisert som naturtypen rike strandberg, men er i realiteten en mosaikk av strandberg og naturbeitemark. Vi har valgt ut to naturtyperlokalteter for overvåkning. Et område fra Andklakken og et stykke nordover Øya, og et på Langholmen. Fylkesmannen vil sammen med Statens Naturoppsyn utarbeide et overvåkningsopplegg i løpet av 2013. Vi vil her se nærmere på hvilke metoder som skal benyttes, og hvor ofte overvåkning skal foregå. Oppfølging skal gjennomføres av Statens Naturoppsyn. Nedenfor er en beskrivelse av aktuelle variabler for overvåkning (tabell 3):

Figur 9: Artsrik vegetasjon på tørrbakkene på Øya.

Tabell 3: Forslag til variabler som er aktuelle å følge opp for å overvåke tilstanden til utvalgte naturkvaliteter i Øya/Langholmen landskapsvernområde.

Variabel:	Metodikk:	Mål:
<i>Einer og lauvskog</i>	Måle utbredelsen innenfor hele lokaliteten vha. bilder fra faste punkt og/eller ortofoto	Utbredelsen skal reduseres betraktelig i forhold til dagens situasjon (må konkretiseres)
<i>Utvalgte orkidéer (ikke valgt enda)</i>	Telle forekomster innenfor avgrensede områder av lokaliteten (ruter eller transekter). Skal både inkludere områder med god og dårlig tilstand.	De utvalgte artene skal være tilstede innenfor hele lokaliteten (antall må konkretiseres)

4 Brukerinteresser

4.1 VERNEFORSKRIFTEN

Verneforskriften danner rammene for hva som er tillatt innenfor Øya/Langholmen landskapsvernområde. I dette kapittelet vil aktuelle bestemmelser i verneforskriften knyttes opp mot de ulike brukerinteressene. Det henvises i teksten til paragrafer i verneforskriften. Hele verneforskriften ligger som vedlegg 1.

Det er særlig noen paragrafer i verneforskriften som har betydning:

- I § 2 beskrives verneformålet. I Øya/Langholmen landskapsvernområde er verneformålet å bevare et egenartet og i det vesentlige urørt kystlandskap med havstrandvegetasjon, rike tørrbakker og rikmyrer, med et stort antall kravfulle og sjeldne arter.
- I § 3 går det frem hvilke bestemmelser som gjelder for landskapsvernområdet. Her er det listet opp hvilke aktiviteter som ikke er tillatt i området.
- I § 4 går det frem hvilke aktiviteter som er unntatt bestemmelsene i § 3.
- I § 5 går det frem hvilke tiltak forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til etter søknad.

I tillegg til unntaksbestemmelsene i § 4 og § 5 kan forvaltningsmyndigheten gi dispensasjon fra vernebestemmelsene i enkelte tilfeller, dette er beskrevet nærmere i kapittel 6.2.

4.2 PRIMÆRNÆRING – JORDBRUK, SKOGBRUK, REINDRIFT

4.2.1 Status og mål

Den sørvestlige delen av Øya/Langholmen landskapsvernområde ble tidligere benyttet som utmarksbeite. Det var fortrinnsvis kyr som beitet i området. I dag er det ikke beitedyr i dette området. I den nordøstlige delen av landskapsvernområdet har et avgrenset område vært benyttet som sauebeite i 5-10 år.

Skogbruksinteressene innenfor landskapsvernområdet vurderes som små. Det er noen områder med gammel lauvskog.

Øya/Langholmen landskapsvernområde ligger innenfor Saltfjellet reinbeitedistrikt. Denne delen av reinbeiteområdet brukes primært til vårbeite.

Forvaltningsmål

- Opprettholde dagens beitetrykk i den nordøstlige delen av landskapsvernområdet.
- Innføre beite i den sørvestlige delen av landskapsvernområde.
- Området skal kunne benyttes til reindrift innenfor verneforskriftens rammer.

4.2.2 Rammer og regelverk

I § 4 pkt. 3 går det frem at verneformålet ikke er til hinder for tradisjonell beiting. Med tradisjonell beiting menes beiting med de dyrearter og i det omfang som tidligere har foregått innenfor området. Det vil si at utmarksbeite er tillatt i hele landskapsvernområdet. Under samme punkt står det: «Direktoratet for naturforvaltning kan av hensyn til fredningsformålet ved forskrift regulere beitetrykket i hele eller deler av landskapsvernområdet.» Det ligger her en mulighet til å begrense beitet dersom verneverdiene påvirkes negativt. Fylkesmannen vurderer det per i dag å være svært lite sannsynlig at en slik situasjon skal oppstå.

Grøtting/drenering og gjødsling er ikke tillatt innenfor landskapsvernområdet.

I § 3 pkt. 2 går det frem at: «Vegetasjonssamfunn knyttet til havstrand, rike tørrbakker og rikmyrer er fredet mot enhver form for skade og ødeleggelse som ikke skyldes vanlig ferdsel til fots.» Hvilke områder dette omfatter går frem av kart i vedlegg 4. I de øvrige områdene vil det være tillatt med hogst. Rydding av skog og einer etter initiativ fra Fylkesmannen, omfattes av skjøtselshjemmelen i forskriftens § 6, og trenger ikke dispensasjon fra verneforskriften.

Verneforskriften åpner i utgangspunktet ikke for oppføring og vedlikehold av gjerder. Dette er tiltak det må søkes om, og som må vurderes i henhold til den generelle dispensasjonsparagrafen (§ 48) i naturmangfoldloven. Dette gjelder også oppføring av gjerder for beitedyr, etter initiativ fra Fylkesmannen.

Figur 10: I den nordøstlige delen av landskapsvernområde er det gjerdet inn et område som har vært beitet av sau. Det er gjerdeklyv langs stier og andre ferdselsårer.

4.3 FRILUFTSLIV, JAKT OG FISKE

4.3.1 Status og mål

Det er flere turstier gjennom landskapsvernområdet, og området er et mye benyttet friluftsområde for befolkningen på Inndyr. I den nordøstlige delen av landskapsvernområdet er det ryddet en tursti langs den gamle kirkestien fra Inndyr til kirkestedet. I Lemsundet er det ei trimpostkasse. Eksisterende stier er tegnet inn på kart i vedlegg 3.

Salten Friluftsråd og Gildeskål kommune har kartlagt viktige områder for friluftsliv i Gildeskål. Innenfor landskapsvernområdet er det kartlagt tre områder: Andklakken (delvis innenfor), Øya/Langholmen, og Gildeskål kirkested-Nordvågen, se vedlegg 6. Alle områdene er rangert som svært viktige friluftsområder.

Figur 11: Stien fra Andklakken til Lemsundet og Langholmen er mye brukt av turgåere.

Det er noe tegn til slitasje på stiene, og rundt Lemsundet. I Lemsundet er det etablert mange bålplasser.

Stangfiske fra land foregår innenfor verneområdet. Det var tidligere flere laksebruk rundt Langholmen. Området benyttes sporadisk til elgjakt. Frem til 1960-tallet ble det drevet fangst på oter innenfor det som i dag er landskapsvernområde.

Forvaltningsmål

- Området skal kunne benyttes som friluftsliv- og rekreasjonsområde.
- Skade på vegetasjon som følge av ferdsel skal begrenses ved å legge turstier utenom områder med sårbar vegetasjon. I områder med mye ferdsel vil tilrettelegging av stier vurderes i tillegg til etablering av faste rasteplasser.

4.3.2 Rammer og regelverk

Ferdseil til fots er tillatt i landskapsvernområdet. Av hensyn til verneverdiene er det ønskelig at nye turstier legges utenfor områder med sårbar vegetasjon, eksempelvis rikmyr. Verneforskriften legger ikke begrensninger på organisert ferdsel, teltning, jakt, fiske og fangst.

I henhold til forskriftens § 4 pkt. 2 er det tillatt med opplag av båt på fast plass til egen bruk for grunneier. Opplag av båt tolkes som båt liggende over lengre tid, uavhengig om det er i vannkanten eller på land. Det vil si at en båt kan ligge i vannkanten i sommerhalvåret og på land i vinterhalvåret uten at det må søkes dispensasjon.

Bålbrenning er tillatt i landskapsvernområdet. Sanking av ved til bålbrenning er tillatt innenfor landskapsvernområdet.

I § 4 pkt. 4 går det frem at vernebestemmelsen ikke er til hinder for sanking av bær og matsopp.

4.4 UNDERVISNING OG FORSKNING

4.4.1 Status og mål

Skoleklasser fra Inndyr bruker landskapsvernområdet til turer og undervisning. Grunnskolen har hatt forskerdag i Lemsundet enkelte år. Meløy vgs. avd. Inndyr benytter også området i varierende grad. Dette er en naturbruksskole, og vi har fått innspill om at de ønsker å benytte området mer aktivt i undervisningen, for eksempel ved deltagelse i skjøtselstiltak.

Områdets karakter og beliggenhet samt utfordringer knyttet til gjengroing og skjøtsel gjør at potensialet for undervisning og forskningsaktivitet er stor. Det knytter seg stor informasjonsverdi til områdets rike vegetasjon. Bruk av Øya/Langholmen landskapsvernområde i undervisnings-, formidlings- og forskningsaktivitet (FOU) vil kunne gi økt kunnskap om verneverdiene i området. Fylkesmannen ønsker et tett samarbeid med FOU-institusjoner som ønsker å benytte landskapsvernområdet.

Forvaltningsmål

- Det skal legges til rette for undervisning, formidling og forskning innenfor verneområdet såfremt dette ikke går utover verneformålet.

4.4.2 Rammer og regelverk

Innenfor landskapsvernområdet er vegetasjonssamfunn knyttet til havstrand, rike tørrbakker og rikmyr fredet mot enhver form for skade og ødeleggelse. En del forskningsvirksomhet vil kreve dispensasjon fra denne bestemmelsen. Slike dispensasjoner må gis etter § 48 i den nye naturmangfoldloven (se kapittel 6.2.).

4.5 TEKNISKE INNGREP

4.5.1 Status og mål

Det er noen mindre tekniske inngrep innenfor landskapsvernområdet:

- Ved Lemsundet står det et naust.
- Ved gården Myra ligger det en vannkumme.
- I Lemsundet ligger det en gammel motor i fjæra.
- En kraftlinje krysser den nordøstlige delen av landskapsvernområdet, sør for Gildeskål kirkested.
- En del av rikmyrene i verneområdet er blitt grøftet ulovlig i løpet av det siste tiåret.

Forvaltningsmål

- Hindre nye tekniske inngrep i landskapsvernområdet.
- Legge igjen ulovlige grøfter som er lagt gjennom områder med rikmyr.

Figur 12: En kraftlinje krysser den nordøstlige delen av landskapsvernområdet.

4.5.2 Rammer og regelverk

Det er et generelt forbud mot fysiske inngrep i landskapsvernområdet i verneforskriftens § 3 pkt. 1. Her er det listet opp ulike aktiviteter som ikke er tillatt, blant annet oppføring av bygninger, anlegg og faste innretninger, opplag av båter, hensetting av campingvogner o.l., framføring av nye luftledninger, jordkabler og kloakkledninger, nyplanting, drenering og annen form for tørrlegging, ny utføring av kloakk eller andre konsentrerte forurensnings-tilførsler, henleggelse av avfall. Opplistingen er ikke uttømmende, noe som innebærer et forbud mot lignende inngrep.

I verneforskriften § 4 pkt. 5 går det frem at vedlikehold av eksisterende bygninger og brygger er tillatt.

I verneforskriftens § 4 pkt. 8 a-c går det frem at vernebestemmelsene ikke er til hinder for:

- drift og vedlikehold av eksisterende energi og kraftanlegg
- nødvendig istandsetting ved akutt utfall

- oppgradering av kraftledninger så fremt dette ikke forutsetter vesentlige fysiske endringer i forhold til verneformålet

I verneforskriftens § 5 går det frem at Fylkesmannen etter søknad kan gi tillatelse til:

- etablering av anlegg for Kystverket
- oppgradering/fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn under § 4 pkt. 8c

4.6 MOTORISERT FERDSEL

4.6.1 Status og mål

Det er ikke tillatt med motorferdsel innenfor landskapsvernområdet. Fylkesmannen er ikke kjent med at det har foregått ulovlig motorferdsel i verneområdet.

Forvaltningsmål

- Hindre ulovlig motorferdsel innenfor verneområdet.

4.6.2 Rammer og regelverk

Motorisert ferdsel er ikke tillatt innenfor verneområdet (§ 3 pkt. 4). Dette gjelder også start og landing med luftfartøy. Motorisert ferdsel kan gi kjørespor som river opp vegetasjon og jord, endrer dreneringsforholdene eller forårsaker erosjonsskader. Forbud mot motorisert ferdsel omfatter også reindrift.

I henhold til § 4 pkt. 1 er motorferdsel i forbindelse med militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av Fylkesmannen direkte unntatt forbudet mot motorferdsel. Bestemmelsen innebærer ikke unntak for øvingskjøring.

I DN-håndbok 17 står det følgende om skjøtselstiltak igangsatt av forvaltningsmyndigheten: «For å gjennomføre skjøtselstiltak vil det gjerne være behov for motorisert transport av folk og utstyr. Forvaltningsmyndighetens rett til å utøve skjøtsel dekker også nødvendig motorferdsel i verneområdet i den forbindelse. Det er derfor ikke nødvendig med tillatelse fra grunneier.»

I henhold til § 5 pkt. 4 kan Fylkesmannen etter søknad gi tillatelse til motorisert transport i forbindelse med drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg. I henhold til § 4 pkt. 8b kan det ved akutt utfall benyttes motorisert transport, melding skal i etterkant sendes Fylkesmannen.

For motorisert ferdsel med andre formål enn de overnevnte, må det søkes om dispensasjon for etter naturmangfoldlovens § 48 (se kapittel 6.2). Dette gjelder for eksempel ved reindrift eller ved transport av virke etter hogst. Naturmangfoldlovens § 48 gir mulighet for dispensasjon fra verneforskriften hvis tiltaket ikke strider mot vernevedtakets formål, og hvis det ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig. En viktig faktor i denne vurderinga vil være om motorferdsel foregår på frossen, snødekt mark.

4.7 AKVAKULTUR

4.7.1 Status og mål

Det er en oppdrettskonsesjon øst for Langholmen. Oppdrettsanlegget har landfester i verneområdet.

Forvaltningsmål

- Det skal kunne anlegges og drives oppdrettsvirksomhet i, og ved landskapsvernområdet, forutsatt at slik etablering og drift ikke kommer i konflikt med verneformålet.

4.7.2 Rammer og regelverk

Det er flere bestemmelser i verneforskriften som omfatter akvakultur:

- § 4 pkt. 7 går det frem at bestemmelsene i § 3 ikke er til hinder for «bruk av etablerte landfester for fiskeoppdrettsanlegget».
- § 5 pkt. 2 går det frem av forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi tillatelse til «etablering av landfester for oppdrettsanlegg og fiskeredskaper».
- § 5 pkt. 3 går det frem at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi tillatelse til «havbruksvirksomhet dersom det ikke strider mot formålet med vernet».

5 Forvaltningsoppgaver og tiltak

5.1 OPPSYN

5.1.1 Status og mål

Med vernevedtak oppstår det behov for å føre kontroll med at verneforskrift og eventuelle vilkår i dispensasjonsvedtak overholdes. Et effektivt og faglig dyktig naturoppsyn er viktig for å overvåke utviklingen i verneområdene, både når det gjelder tilstand og bruk av området.

Statens naturoppsyn (SNO) ble opprettet med hjemmel i Lov om naturoppsyn av 21.06.96 og skal ivareta nasjonale miljøvernoppgaver og forebygge miljøkriminalitet. Lov om statlig naturoppsyn hjemler naturoppsyn innenfor følgende særlover; naturmangfoldloven, friluftsløven, motorferdselloven, kulturminneløven, viltloven, lakse- og innlandsfiskeløven og deler av forurensingsloven. SNO har ansvar for oppsyn i verneområdene i Norge.

SNOs viktigste oppgaver er:

- å ivareta nasjonale miljømål
- kontroll opp mot lover, forskrifter og andre regelverk
- å forebygge miljøkriminalitet
- veiledning og informasjon
- praktiske skjøtselsoppgaver av ulik art
- registrering og dokumentasjon

Det er ei SNO-stilling tilknyttet kysten av Salten og Nord-Helgeland, Lofoten og Vesterålen.

Statens naturoppsyn har mange arbeidsoppgaver, store områder og begrenset med ressurser. Det er i dag ikke nok kapasitet til å gjennomføre oppgavene nevnt over på en tilstrekkelig måte. Det er behov for å styrke Statens naturoppsyn i området.

Forvaltningsmål

- Oppsynet skal påse at bestemmelsene i verneforskriften overholdes
- Oppsynet skal følge opp overvåkningsplanen for oppnåelse av bevaringsmål for landskapsvernområdet
- Oppsynet skal drive informasjonsarbeid

5.1.2 Retningslinjer

Følgende retningslinjer skal legges til grunn for oppsyn i Øya/Langholmen landskapsvernområde:

- Det skal gjennomføres oppsyn etter gjeldende lovverk.
- Oppsynsvirksomheten skal utformes i samråd med forvaltningsmyndigheten.
- Statens naturoppsyn skal samarbeide med andre etater, herunder grunneiere, brukere, kommune, Fylkesmannen og politi.
- Den etablerte rutinen for bestillingsdialog mellom Fylkesmannen og Statens naturoppsyn videreføres, slik at en i felleskap kan prioritere aktuelle oppgaver.

5.1.3 Tiltak

Styrking av oppsynet

<i>Ansvarlig:</i>	Statens naturoppsyn
<i>År:</i>	Hele perioden
<i>Prioritet:</i>	1 – Høy

5.2 SKJØTSEL

5.2.1 Status og mål

Verneverdiene i Øya/Langholmen landskapsvernområde er kulturbetingede, og er blitt skapt gjennom bruk av området i mer enn 1000 år. I dag beites kun en liten del av verneområdet med sau, mens resten av området har stått tilnærmet uten bruk i 40-50 år. Dette har ført til gjengroing og områdets karakter er i ferd med å endre seg fra et tidligere åpent beitelandskap til lauvskog. Verneverdiene, som i stor grad knyttet til det åpne landskapet, trues av denne utviklingen. For å ivareta verdiene i området er det viktig med tiltak for å stoppe gjengroingen.

Øya/Langholmen er et spesielt område på grunn av den store tettheten av sjeldne orkidéer. I andre områder av denne typen har erfaringer vist at beite med sau kan være uheldig. Sau beiter selektivt, og foretrekker ofte orkidéer. Valg av beitedyr er dermed en problemstilling som er spesielt viktig å vurdere. Utfra hensynet til orkidéene vil beite med storfe være mest gunstig. Dette vil også være mest likt den tidligere bruken av området.

I tillegg til beiting er det nødvendig med rydding av skog og einer for å åpne opp området. Gjengroingen er kommet langt, og dette vil være en omfattende jobb som må pågå over flere

år. Kontrollert brenning av mindre områder med einer har vist seg å være effektivt for å fjerne einer. En slik brenning må foregå på senhøsten eller våren, mens det er tele i bakken.

Figur 13: Det er gjort forsøk med brenning av einer om vinteren i Tverlandet naturreservat i Bodø kommune. Dette kan være en effektiv måte å bekjempe einer på. Foto: Espen Henriksen, Fylkesmannen i Nordland.

Det er valgt ut tre skjøtelsesområder innenfor verneområdet. Vi ser for oss at skjøtsel i planperioden skal konsentreres om disse områdene. Skjøtelsesområdet på den vestlige delen av Øya ligger utenfor turstiene. Dette kan være et aktuelt område for å ha beitedyr i en oppstartsfase for å unngå konflikter med andre brukere av området. Fylkesmannen vil trolig ha midler til å finansiere oppføring av gjerde og andre tiltak som er nødvendig for å få i gang beite i området. Det samme gjelder skogrydding og andre tiltak mot gjengroing.

I området rundt Myra gård har platanlønn, balsampoppel og muligens andre fremmede arter spredd seg inn i verneområdet. Dette er arter som er svartelistet (Gederaas m.fl. 2012) og karakterisert som arter med «svært høy risiko» for spredning/invasjon.

Landskapsvernområdet ligger ved sjøen, og drivsøppel er et problem langs strendene.

Forvaltningsmål:

- Opprettholde og innføre beite slik at de kulturbetingede verneverdiene sikres i hele landskapsvernområdet.
- Rydde bjørkekratt og einer fra kalkrike strandberg, tørrbakker og rikmyr, skjøtelsesområder prioriteres.
- Prøve brenning som skjøtelsesmetode for å fjerne einer fra kalkberg, skjøtelsesområder prioriteres.
- Fjerne fremmede arter som platanlønn og balsampoppel.
- Holde landskapsvernområdet fritt for søppel.

5.2.2 Retningslinjer

I naturmangfoldloven § 47 (se tekstboks) går det fram at forvaltningsmyndigheten har hjemmel til å utføre de fleste skjøtselstiltakene som er foreslått for Øya/Langholmen landskapsvernområde (se kapittel 5.2.3). Det står videre at grunneier/rettighetshaver skal varsles om tiltak, og få tilbud om å utføre tiltak på egen eiendom.

Naturmangfoldlovens § 47 (skjøtsel av verneområder)

- I verneområder etter dette kapitlet kan forvaltningsmyndigheten foreta skjøtsel og grensemerking av verneområdet. Forvaltningsmyndigheten skal, hvis mulig, inngå avtale med grunneieren om at denne utfører nærmere bestemte skjøtselstiltak. Forvaltningsmyndigheten kan også inngå avtale med interesserte organisasjoner eller andre om at disse utfører slike skjøtselstiltak.
- Som skjøtsel kan foretas tiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstanden som er formålet med vernet, herunder tiltak for å kanalisere ferdsel, fjerning av vegetasjon eller fremmede treslag og restaurering etter naturinngrep. Skjøtselstiltak som innebærer høsting av naturlige ressurser eller en vesentlig endring i naturtilstanden slik den var da vernearbeidet tok til, jf. § 42 eller § 45 første ledd, kan ikke skje etter denne paragraf.
- Berører skjøtselstiltak privat eiendom eller rettigheter i verneområdet, skal eieren eller rettighetshaveren så vidt mulig varsles på forhånd.
- Økonomiske fordeler ved gjennomføring av skjøtselstiltak tilfaller grunneieren eller rettighetshaveren.
- (...)

Bruk av landskapsvernområdet til beiting regnes som høsting av naturlige ressurser, og omfattes ikke av skjøtselsparagrafen. For å innføre beiting i området må Fylkesmannen ha samtykke fra grunneiere.

Følgende retningslinjer skal følges ved skjøtsel i landskapsvernområdet:

- Alle skjøtselstiltak skal skje i samarbeid med Fylkesmannen og med utgangspunkt i forvaltningsplanen.
- Grunneiere skal informeres om planlagte skjøtselstiltak, og ha mulighet til å komme med innspill.
- Skjøtselstiltak skal ikke være til hinder for ferdsel i området, eller bruk av området til friluftsliv.
- Ved eventuelt beite i området må beitetrykket følges opp, og om nødvendig kontrolleres.

5.2.3 Tiltak

Oppføring av gjerde for beitedyr*

Ansvarlig: Fylkesmannen i Nordland
År: 2013 og 2014
Kostnad: 100 000-200 000 hvert av årene
Prioritet: 1 – høy

Manuell rydding av bjørkekratt og einer

Ansvarlig: Fylkesmannen i Nordland
År: 2013, 2014, 2015, 2016
Kostnad: 100 000.- årlig
Prioritet: 1 – høy

Prøveprosjekt med kontrollert brenning av einer, m.m. på Langholmen

Ansvarlig: Fylkesmannen i Nordland
År: 2013, vurder videre behov ut fra erfaringer derfra.
Kostnad: 10 000.- første år, deretter vurderes videre behov ut fra erfaringer
Prioritet: 1 – høy

Rydding av søppel

Ansvarlig: Fylkesmannen i Nordland
År: Årlig
Kostnad: 5 000,-
Prioritet: 1 – høy

Lukking av grøfter i rikmyr

Ansvarlig: Fylkesmannen i Nordland
År: 2013
Kostnad: 10 000,-
Prioritet: 1 – høy

*Forutsetter avtale med grunneiere.

Figur: 14: Gjengroing med bjørkekratt og einer på Øya.

5.3 OVERVÅKNING

5.3.1 Status og mål

En god forvaltning krever kunnskap om naturkvalitetene innenfor verneområdet og tilstanden hos disse. En jevnlig overvåkning av naturkvalitetene er nødvendig for å vurdere tilstand og eventuelt behov for tiltak. På bakgrunn av kartlegginger er tilstanden til de fleste naturkvalitetene innenfor landskapsvernområdet vurdert som middels dårlig.

I kapittel 3 er det definert bevaringsmål for noen av naturkvalitetene. Videre oppfølging av disse vil være sentralt i overvåking av landskapsvernområdet. For å komme i gang med overvåkning kreves det mer kunnskap om hvilke variabler som skal overvåkes, og hvordan dette kan gjøres rent praktisk. Det er et mål at overvåkningen skal legges på et så enkelt nivå at det kan følges opp av lokalt SNO.

Forvaltningsmål:

- Økt kunnskap om naturkvalitetene og tilstanden
- Økt kunnskap om hvordan skjøtselen påvirker naturkvalitetene

5.3.2 Retningslinjer

Fylkesmannen har hovedansvar for overvåking av naturkvalitetene i landskapsvernområdet. Statens naturoppsyn vil i de fleste tilfellene stå for den praktiske gjennomføringen. Dette avklares gjennom den årlige bestillingsdialogen.

Statens naturoppsyn rapporterer til Fylkesmannen ved behov og minst en gang per år.

Bevaringsmålene for området vil revideres i tråd med eventuelt nye føringer fra Direktoratet for naturforvaltning. Dette kan skje uavhengig av forvaltningsplanen.

5.3.3 Tiltak

Utarbeide overvåkningsprogram med enkel metodikk

Ansvarlig: Fylkesmannen i Nordland og SNO
År: 2013
Kostnad: 0.-
Prioritet: 1 – Høy

5.4 INFORMASJON OG TILRETTELEGGING

5.4.1 Status og mål

Det er viktig at brukere av området får informasjon om naturkvalitetene i verneområdet. Dette vil bidra til å ivareta verneverdiene, og kan gi en økt opplevelse for brukere. Informasjonsplakater, verneområdeskilt og eventuelt en brosjyre vil sammen med forvaltningsplanen bidra til god informasjon.

Fylkesmannen har utarbeidet en informasjonsplakat for Øya/Langholmen landskapsvernområde, se vedlegg 2. Informasjonsplakaten er/skal settes opp på følgende steder:

- Nordsiden av kirkestien
- Sørsiden av kirkestien
- Parkeringsplass ved Inndyr vgs.
- Ved enden av veien sør for Myra gård

Landskapsvernområdet er merket med grensemerker i knekkpunkter, i tillegg er det satt opp verneområdeskilt langs stier og ferdselsårer ut og inn av området.

Figur 15: Verneområdet er merket med skilt.

Informasjon om landskapsvernområdet er tilgjengelig på <http://nordland.miljostatus.no>.

Området er mye brukt til friluftsliv. Denne bruken truer per i dag ikke verdiene i området. Det kan allikevel være behov for enkelte mindre tiltak for å unngå tråkk og slitasje i sårbare områder. Dette vil samtidig kunne gi et bedre tilbud til brukere av området. Et aktuelt tiltak vil være å klopplegge våte partier av stien fra Andklakken mot Lemsundet/Myra. Vi vil også vurdere behovet for å etablere et par faste raste-/bålplasser ved Lemsundet. Ved behov kan det være aktuelt å rydde noe skog for å øke fremkommeligheten langs etablerte stier.

Kirkestien i den nordøstlige delen av verneområdet ble restaurert på 1990-tallet. I tillegg til at stien ble ryddet ble det satt opp informasjonsplakater langs stien. Noen av skiltene er i dag falt/ramlet ned, og stien gror igjen. Fylkesmannen og Salten museum planlegger å vedlikeholde stien, og oppdatere dagens informasjonsmateriell. I tillegg til informasjon om kulturhistorien kan det være aktuelt med informasjon om verneverdiene i landskapsvernområdet.

Forvaltningsmål

- Informasjonsarbeidet i og utenfor Øya/Langholmen landskapsvernområde skal bidra til at grunneierne og besøkende får informasjon om naturkvalitetene i området og bestemmelsene i verneforskriften.
- Informasjonsarbeidet skal bidra til at naturkvalitetene ivaretas.
- Tilrettelegging for ferdsel kan gjennomføres for å sikre naturkvalitetene i landskapsvernområdet.

Figur 16: Deler av stien er klopplagt, men det er behov for å legge klopper over våte partier flere steder.

5.4.2 Retningslinjer

Alt informasjonsmateriell skal utarbeides av, eller i samarbeid med Fylkesmannen.

5.4.3 Tiltak

Oppføring av informasjonsplakater der dette mangler

Ansvarlig: Statens Naturoppsyn og Fylkesmannen i Nordland

År: 2013

Kostnad:

Prioritet: 1 - høy

Oppdatere informasjon på "Miljøstatus i Nordland"

Ansvarlig: Fylkesmannen i Nordland

År: Årlig

Kostnad: 0,-

Prioritet: 1 - høy

Klopplegge deler av stien Andklakken-Lemsundet-Myra

Ansvarlig: Fylkesmannen i Nordland

År: 2014

Kostnad: 20 000.-

Prioritet: 1 - høy

Utarbeide brosjyre med informasjon om verneområdene på Inndyr

Ansvarlig:	Fylkesmannen i Nordland i samarbeid med Gildeskål kommune
År:	2014
Kostnad:	40 000.-
Prioritet:	1 - høy

Diverse tiltak «kirkestien», rydding av skog, oppdatere informasjonsmateriell

Ansvarlig:	Fylkesmannen i Nordland i samarbeid med Salten Museum
År:	2014
Kostnad:	50 000.-
Prioritet:	1 - høy

6 Saksbehandling

6.1 FORVALTNINGSMYNDIGHETER

Ansvar for forvaltningen av Øya/Langholmen landskapsvernområde involverer følgende myndigheter:

Miljøverndepartementet (MD) er øverste myndighet for miljøforvaltningen i Norge. Departementet har ansvaret for at den miljøpolitikken Stortinget har vedtatt blir gjennomført. MD er overordnet myndighet for forvaltningen av områder vernet etter naturvernloven og naturmangfoldloven.

Direktoratet for naturforvaltning (DN) er øverste fagmyndighet for naturvernområder i Norge og har hovedansvar for forvaltning av områder vernet etter naturvernloven og naturmangfoldloven. DN avgjør hvem som skal være forvaltningsmyndighet for det enkelte verneområde. DN er klageinstans for vedtak som forvaltningsmyndigheten i det enkelte verneområdet har gjort. DN skal også veilede forvaltningsmyndigheten i praktiseringen av verneforskriftene.

Fylkesmannen i Nordland (FM) er forvaltningsmyndighet for Øya/Langholmen landskapsvernområde.

Gildeskål kommune er myndighet på flere av de øvrige lovverkene som kan få betydning innen Øya/Langholmen landskapsvernområde, eksempelvis plan- og bygningsloven og motorferdselsloven.

6.2 LOVVERK, FØRINGER OG FORVALTNING

6.2.1 Verneforskriften, naturvernloven og naturmangfoldloven

Vedtatt om vern av Øya/Langholmen landskapsvernområde ble hjemlet i naturvernloven. Den 1. juli 2009 trådte naturmangfoldloven i kraft og naturvernloven ble opphevet. Selv om naturvernloven er opphevet, gjelder verneforskrifter vedtatt i medhold av den inntil Kongen bestemmer noe annet (naturmangfoldlovens § 77, første punktum). Verneforskriften for Øya/Langholmen landskapsvernområde finnes som vedlegg 1.

Kapittel II i naturmangfoldloven inneholder alminnelige bestemmelser om bærekraftig bruk. Dette inkluderer også forvaltningsmål for naturtyper, økosystemer og arter som og gjelder

innenfor landskapsvernområder. I tillegg skal fem prinsipper (§ 8 – 12) legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. Det stilles krav til hvordan prinsippene er vurdert ved beslutningen. Det vil for eksempel si ved behandling av dispensasjonssøknader.

De fem prinsippene er:

- § 8 - Offentlige beslutninger skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelige kunnskap om arter, naturtyper og effekten av påvirkning
- § 9 - Ved tvil om effekten av påvirkning skal føre – var – prinsippet benyttes
- § 10 - Samlet belastning på et økosystem skal vurderes
- § 11 - Den som gjør skade på miljøet skal bære kostnadene (rimelighetsvurdering)
- § 12 - Det skal velges driftsmetoder, teknikk og lokalisering som i størst mulig grad begrenser skade på naturen.

I de tilfellene det søkes om dispensasjon etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen i verneforskriftens kapittel IX, skal disse vurderes etter naturmangfoldlovens dispensasjonsbestemmelse, naturmangfoldlovens § 48 (se egen boks). Verneforskriftens generelle dispensasjonsbestemmelse er satt ut av kraft (se kapittel 6.2.3).

Naturmangfoldlovens § 48

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.

I avveiningen mellom øvrige vesentlige samfunnsinteresser og hensynet til verneområdet skal det særlig legges vekt på verneområdets betydning for det samlede nettverket av verneområder og om et tilsvarende verneområde kan etableres eller utvikles et annet sted. Tiltakshaveren kan pålegges å bære rimelige kostnader ved ivaretagelsen, opprettelsen eller utviklingen av et slikt tilsvarende område.

Trenger et tiltak tillatelse både etter verneforskriften og etter annet lovverk, kan tiltakshaver velge å søke om tillatelse parallelt. Vedtak skal i slike tilfeller først fattes etter verneforskriften, dersom ikke annet følger av verneforskriften eller forvaltningsmyndighetens samtykke.

Søknad om dispensasjon etter første ledd skal inneholde nødvendig dokumentasjon om tiltakets virkning på verneverdiene. I dispensasjon etter første ledd skal begrunnelsen for vedtaket vise hvordan forvaltningsmyndigheten har vurdert virkningene som dispensasjonen kan få for verneverdiene, og hvilken vekt det er lagt på dette.

6.2.2 Forholdet til andre lovverk

Forskrifter gitt med hjemmel i naturmangfoldloven går foran andre lover eller forskrifter dersom det er ulikheter mellom bestemmelsene. Det øvrige regelverk gjelder i tillegg til verneforskriftene i områder vernet etter naturmangfoldloven. Ved søknader om tillatelse til motorisert ferdsel vil det i de fleste tilfeller være nødvendig med dispensasjon både fra motorferdselloven og fra verneforskriften. Forskrifter gitt med hjemmel i naturmangfoldloven begrenser ikke rådighetsutøvelsen utenfor verneområdet.

6.2.3 Forvaltning av verneforskriften

Verneforskriften har som formål å opprettholde den tilstanden som området var i ved verne-tidspunktet, samt å fremme verneformålet. Forvaltningsansvaret for Øya/Langholmen landskapsvernområde ligger hos Fylkesmannen i Nordland. Fylkesmannen har ansvar for at verneforskriften blir forvaltet opp mot verneformålet. Hvis verneverdiene forringes må nødvendige tiltak bli igangsatt. Videre skal Fylkesmannen behandle og avgjøre alle søknader. Klage på vedtak skal gå via Fylkesmannen og sluttbehandles av Direktoratet for naturforvaltning.

Forvaltningen av verneområdet skal skje med et langsiktig perspektiv. Dette stiller krav til langsiktig tenkning hos både de daglige brukerne og Fylkesmannen. Forvaltningsplanen for Øya/Langholmen landskapsvernområde er planlagt å rulleres hvert 7. år.

Naturmangfoldlovens § 48 inneholder den generelle unntaksparagrafen (se kapittel 6.2.1). Det kan gis dispensasjon fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig. I ordet «nevneverdig» ligger en ganske snever adgang til dispensasjon bare i de tilfeller tiltaket vil ha begrenset virkning for verneverdiene. Presiseringen skal sikre at vernevedtaket ikke uthules gjennom omfattende dispensasjoner. Det er viktig å være oppmerksom på at dersom det gis dispensasjon etter denne paragrafen skal begrunnelsen for vedtaket vise hvordan forvaltningsmyndigheten har vurdert virkningene som dispensasjonen kan få for verneverdiene, og hvilken vekt det er lagt på dette. Uavhengig av det som følger av avsnittet ovenfor kan det gis dispensasjon dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig. Denne bestemmelsen er først og fremst aktuell for tiltak av nasjonal betydning. Saker som har stor lokal interesse eller regional betydning vil generelt ikke være tilstrekkelig som grunnlag for dispensasjon etter denne bestemmelsen.

6.2.4 Randsoner til verneområder

Forskrifter gitt med hjemmel i naturvernloven og naturmangfoldloven gjelder ikke for virksomhet utenfor vernegrensene. Det er derfor viktig at grunneiere, kommuner og andre offentlige og private instanser forvalter tilgrensende området på en slik måte at ikke verneverdiene innenfor et verneområde blir forringet.

Dersom virksomhet som trenger tillatelse etter annen lov enn naturmangfoldloven innvirker på verneverdiene i et verneområde, skal kommuner og sektormyndigheter tillegge hensynet til disse verneverdiene vekt ved avgjørelsen av om tillatelse bør gis, og ved fastsetting av eventuelle vilkår (naturmangfoldlovens § 49). Bestemmelsen gjelder kun for tiltak som skjer utenfor verneområdet, men som kan ha negativ effekt på verneverdiene innenfor området f.eks. gjennom forurensing, endring i vannstand, drenering eller ved retningsendring av vassdrag.

For virksomhet utenfor verneområdene som ikke krever tillatelse, vil det være en aktsomhetsplikt for den enkelte, jf. naturmangfoldloven § 6. Den innebærer at enhver plikter å opptre aktsomt og gjøre det som er rimelig for å unngå skade på naturen.

6.2.5 Oppfølging av ulovligheter – håndheving og sanksjoner

For å ivareta formålet med opprettelsen av landskapsvernområdet er det viktig at lovverket følges opp og at overtredelser av lovverket blir sanksjonert gjennom illeggelse av straff eller forvaltningsmessige sanksjoner. For å ivareta lovens formål har naturmangfoldloven (nml) i kap. IX en rekke bestemmelser om håndheving og sanksjoner.

SNO er forvaltningens feltapparat og vil reagere med anmeldelse eller informasjon der lovbrudd påtreffes. Oppsynet rapporterer til forvaltningsmyndigheten. Forvaltningsmyndigheten har også et selvstendig ansvar for å reagere på lovbrudd som blir kjent.

Fylkesmannen er fra 01.01.11 delegert myndighet etter kapittel IX § 69-73 i naturmangfoldloven. Disse er:

§ 69 Retting og avbøtende tiltak.

Denne paragrafen gir myndighetene hjemmel til å pålegge en ansvarlig å stanse pågående ulovlige arbeider og/eller treffe vedtak om retting av det ulovlig etablerte forholdet.

§ 70 uforutsette miljøkonsekvenser av lovlig virksomhet.

Denne paragrafen retter seg mot forhold som i utgangspunktet er lovlig, men som innebærer uforutsette og vesentlige konsekvenser for naturmangfoldet. Når slik skade har inntruffet kan myndighetene pålegge den ansvarlige å treffe tiltak (gjenoppretting) dersom det kan skje uten særlig ulempe for den ansvarlige.

§ 71-72 Direkte gjennomføring og bruk av andres eiendom.

Disse paragrafene gir myndighetene mulighet til å sørge for iverksetting av tiltak for den ansvarliges regning når pålegg etter §§ 69 og 70 ikke blir etterkommet, eller dersom det haster av hensyn til naturmangfoldet eller det ikke kan påvises noen ansvarlig.

§ 73 Tvangsmulkt

Tvangsmulkt er et pressmiddel myndighetene kan benytte for å sikre gjennomføring av lovens bestemmelser. Tvangsmulkt fastsettes når en overtredelse er avdekket og pålegg om retting eller unnlattelse av å oppfylle en plikt ikke er etterkommet. Tvangsmulkt kan være et engangsbeløp eller løpende så lenge overtredelsen varer.

§ 74 Miljøerstatning

Direktoratet for naturforvaltning er myndighet og paragrafen innebærer et objektivt erstatningsansvar ved overtredelse av bestemmelser i nml eller i annen lovgivning som får betydning for gjennomføring av mål og prinsipper i loven. Denne bestemmelsen bidrar til at mindre overtredelser "avkriminaliseres" og kan sanksjoneres av forvaltningen selv uten å gå gjennom rettsapparatet. Dette regnes ikke som straff og er ikke til hinder for å illegge andre sanksjoner.

§ 75 angir strafferammen for overtredelser av nml som er bot eller fengsel inntil ett år eller tre år ved grove overtredelser.

6.2.6 Generelle retningslinjer for saksbehandling

Retningslinjer for behandling av saker som angår de ulike brukerinteressene er presentert i kapittel 4. Punktene under viser de generelle retningslinjene for all saksbehandling som omhandler Øya/Langholmen landskapsvernområde:

Alle søknader om tiltak som krever tillatelse/dispensasjon etter verneforskriften sendes Fylkesmannen i Nordland.

Normalt vil verneforskriften ha strengere bestemmelser enn det som gjelder etter annet lovverk. Søknader vurderes derfor først etter verneforskriften før de eventuelt vurderes etter annet lovverk. Avslag etter verneforskriften kan ikke overstyres av annet lovverk. Det er viktig at det i all saksbehandling blir gjort en samlet vurdering av tiltakets virkning på verneverdiene og forholdet til øvrige brukerinteresser.

Ved brudd på vilkår i en tillatelse skal Fylkesmannen vurdere om saken skal behandles på nytt med tanke på om vedtaket skal omgjøres. Ved grovere brudd bør tiltaket gjøres om slik at tillatelsen inndras. Brudd på vilkår kan tillegges vekt ved behandling av nye søknader. Statens naturoppsyn er ansvarlig for vurdering og anmeldelse ved brudd på vilkår og verneforskrift.

Disse instansene skal ha kopi av alle vedtak: Gildeskål kommune, Statens naturoppsyn, Direktoratet for naturforvaltning, Naturvernforbundet i Nordland og grunneiere dersom de berøres. Naturvernforbundet har rettslig klageinteresse og klageadgang.

Direktoratet for naturforvaltning er klageinstans for alle saker etter verneforskriften. Klage på vedtak sendes Direktoratet for naturforvaltning via Fylkesmannen i Nordland som vurderer om det framkommer nye saksopplysninger som tilsier at vedtaket kan omgjøres. Dersom vedtaket opprettholdes skal klagen oversendes Direktoratet for naturforvaltning for endelig behandling og vedtak.

7 Forvaltningsplanens varighet

Forvaltningsplanen for Øya/Langholmen landskapsvernområde gjelder for tidsperioden **2013-2019**. Fylkesmannen er ansvarlig for revidering av forvaltningsplanen og arbeidet med det skal starte senest i **2018**.

8 Lover og forskrifter

Alle lover og forskrifter finnes på www.lovdata.no

- Lov om behandlingssåter i forvaltningssaker (forvaltningsloven)
- Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven)
- Lov om friluftslivet (friluftsløven)
- Lov om motorferdsel i utmark og vassdrag
- Lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven)

- Lov om rett til innsyn i dokument i offentlig verksemd (offentleglova)
- Forskrift om brannforebyggende tiltak og tilsyn
- Forskrift om fredning av Øya/Langholmen landskapsvernområde, Gildeskål kommune, Nordland

9 Litteratur

Elven, R., Alm, T., Edvardsen, H., Fjelland, M., Fredriksen, K. E. & Johansen, V. 1988. Botaniske verdier på havstrender i Nordland. B Beskrivelser for regionene Nord-Helgeland og Salten. Økoforsk rapport 1988: 2B.

Gabrielsen, I. & Breivik Å. B. 2012. Naturtypekartlegging i Øya/Langholmen landskapsvernområde 2009. Fylkesmannen i Nordland.

Gederaas, L., Moen, T.L., Skjelseth, S & Larsen, L.-K. (red.) 2012. Fremmede arter i Norge - med norsk svarteliste 2012. Artsdatabanken, Trondheim.

Kålås, J.A., Viken, Å., Henriksen, S. & Skjelseth, S. (red.). 2010. Norsk rødliste for arter 2010. Artsdatabanken, Norge.

Moen, A. 1998. Nasjonalatlas for Norge: Vegetasjon. Statens kartverk, Hønefoss.

Norsk orkidéforening. 1992. Rapport over Inndyrs orkidéforekomster.

Sortland, A. 1992. Botaniske registreringer i Inndyr-området

10 Vedlegg

1. Verneforskrift
2. Informasjonsplakat
3. Situasjons – og tiltakskart
4. Kart som viser naturtyper der all vegetasjon er fredet, jf. verneformålet.
5. Kart som viser kartlagte naturtyper i Øya/Langholmen landskapsvernområde 2009.
6. Registrerte friluftsområder innenfor Øya/Langholmen landskapsvernområde, kart og beskrivelser

Vedlegg 1

Forskrift om Kystverneplan Nordland, vedlegg 24, Øya/Langholmen landskapsvernområde med plantelivsfredning, Gildeskål kommune, Nordland.

Fastsatt ved kgl.res. 6. desember 2002 med hjemmel i lov 19. juni 1970 nr. 63 om naturvern § 5, jf. § 6 og § 13 samt § 21, § 22 og § 23. Fremmet av Miljøverndepartementet. Endret ved forskrift 4 jan 2008 nr. 272 (også hjemmelshenvisning).

§ 1. Avgrensning

Det vernede området berører følgende gnr./bnr. i Gildeskål kommune: 25/11, 25/12, 25/13, 25/32, 25/125, 26/1.

Verneområdet dekker et areal på ca. 1.402 daa hvorav ca. 613 daa er sjøareal. Grensene for verneområdet er vist på kart i målestokk 1:7.500 datert Miljøverndepartementet desember 2002. Verneområdet skal avmerkes i marka. Knekkpunktene skal koordinatfestes.

Kartene og verneforskriften oppbevares i Gildeskål kommune, hos Fylkesmannen i Nordland, i Direktoratet for naturforvaltning og i Miljøverndepartementet.

0 Endret ved forskrift 4 jan 2008 nr. 272.

§ 2. Formål

Formålet med vernet er å bevare et egenartet og i det vesentlige urørt kystlandskap med havstrandvegetasjon, rike tørrbakker og rikmyrer, med et stort antall kravfulle og sjeldne arter.

§ 3. Vernebestemmelser

For landskapsvernområdet gjelder følgende bestemmelser:

1. Det må ikke iverksettes tiltak som vesentlig kan endre landskapets art og karakter. Eksempel på slike inngrep er: oppføring av nye bygninger, anlegg og faste innretninger, opplag av båter, hensetting av campingvogner o.l., framføring av nye luftledninger, jordkabler og kloakkledninger, bygging av veier, nyplanting, drenering og annen form for tørrlegging, uttak, oppfylling og planering av masse, ny utføring av kloakk eller andre konsentrerte forurensningstilførsler, henleggelse av avfall. Forsøpling er forbudt. Oppstillingen er ikke uttømmende. Fylkesmannen avgjør i tvilstilfeller om et tiltak må ansees å endre landskapets art eller karakter vesentlig.
2. Vegetasjonssamfunn knyttet til havstrand, rike tørrbakker og rikmyrer er fredet mot enhver form for skade og ødeleggelse som ikke skyldes vanlig ferdsel til fots.
3. Innføring av nye plantearter er ikke tillatt.
4. Motorferdsel til lands er forbudt. Start og landing med luftfartøy er forbudt.

§ 4. Generelle unntak

Bestemmelsene i § 3 er ikke til hinder for:

1. Gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten. Bestemmelsen gjelder ikke øvingskjøring.

Bestemmelsene i § 3 nr. 1-3 er ikke til hinder for:

2. Opplag av båt på fast plass til egen bruk for grunneier.
3. Tradisjonell beiting. Direktoratet for naturforvaltning kan av hensyn til fredningsformålet ved forskrift regulere beitetrykket i hele eller deler av reservatet.

4. Sanking av bær og matsopp.
 5. Vedlikehold av eksisterende bygninger og brygger.
 6. Drift og vedlikehold av Kystverkets anlegg og ferdsel i forbindelse med dette arbeidet.
 7. Bruk av etablerte landfester for fiskeoppdrettsanlegget.
 8.
 - a. Drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg. Bruk av motorisert transport i den forbindelse krever særskilt tillatelse.
 - b. Nødvendig istandsetting ved akutt utfall. Ved bruk av motorisert transport skal det i etterkant sendes melding til forvaltningsmyndigheten.
 - c. Oppgradering/fornyelse av kraftledninger for heving av spenningsnivå og øking av linjetverrsnitt når dette ikke forutsetter vesentlige fysiske endringer i forhold til verneformålet.
- 0 Endret ved forskrift 4 jan 2008 nr. 272.

§ 5. Eventuelle unntak etter søknad

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til:

1. Etablering av anlegg for Kystverket.
2. Etablering av landfester for oppdrettsanlegg og fiskeredskaper.
3. Havbruksvirksomhet dersom det ikke strider mot formålet med vernet.
4. Bruk av motorisert transport i i forbindelse med aktiviteter nevnt i § 4 første ledd nr. 8 bokstav a.
5. Oppgradering/fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn under § 4 første ledd nr. 8 bokstav c.

§ 6. Skjøtsel

Forvaltningsmyndigheten eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan gjennomføre skjøtselstiltak i samsvar med verneformålet. Det kan utarbeides forvaltningsplan, som kan inneholde nærmere retningslinjer for gjennomføring av skjøtselstiltak.

§ 7. Generelle dispensasjonsregler

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften når formålet med vernet krever det, for vitenskapelige undersøkelser, for arbeider av vesentlig samfunnsmessig betydning og i spesielle tilfeller dersom det ikke strider mot formålet med vernet.

§ 8. Forvaltningsmyndighet

Direktoratet for naturforvaltning fastsetter hvem som skal ha forvaltningsmyndighet etter denne forskriften.

§ 9. Ikrafttredelse

Denne forskriften trer i kraft straks.

Lappmariland. Foto: Gunnar Rofstad. Fjellnøkleblom. Foto: Gunnar Rofstad.

Øymyran. Foto: Gunnar Rofstad. Fjellnøkleblom. Foto: Gunnar Rofstad.

Øymyran. Foto: Gunnar Rofstad. Fjellnøkleblom. Foto: Gunnar Rofstad.

Øymyran. Foto: Gunnar Rofstad. Fjellnøkleblom. Foto: Gunnar Rofstad.

Øymyran. Foto: Gunnar Rofstad. Fjellnøkleblom. Foto: Gunnar Rofstad.

Øymyran. Foto: Gunnar Rofstad. Fjellnøkleblom. Foto: Gunnar Rofstad.

Øymyran. Foto: Gunnar Rofstad. Fjellnøkleblom. Foto: Gunnar Rofstad.

ØYA/LANGHOLMEN

Øya/Langholmen landskapsvernområde med planteivsfredning i ble opprettet 6. desember 2002. Verneområdet ligger i Gildeskål kommune og dekker et areal på ca. 1402 daa, hvorav ca. 613 daa er sjøareal.

Formålet med vernet er å ta vare på et område med en meget interessant kalkvegetasjon, stort artsantall, velutviklede plantesamfunn og forekomst av mange sjeldne og rødlistede plantevertejasjon, vurdert sammen med de kalkrike tørrbakkene, kalkskogene og rikmyrene, gir området stor botanisk verdi som kystokallitet.

ØYA/LANGHOLMEN LANDSKAPSVERNOMRÅDE

ligger nord for Innøy i Gildeskål kommune. Landskapsvernområdet omfatter Øya og deler av Myra, nærmest Innøy. Nord for Øya ligger det smale Lemsundet. På andre siden av Lemsundet er Langholmen som er en lang smal kalkrygg. Verneområdet omfatter også et område på østsiden av Nordvågen, rett sør for Gildeskål kirkested.

STORE BOTANISKE VERDIER

Området har en svært variert strandvegetasjon. Det er flere stranddenger med klare, fine soneringer, særlig gjelde dette strandenga på Langholmen, rett nord for Lemsundet. Strandengene har stort artsutvalg og er representative for landhevingsstrandeng.

Det er også store områder med interessant kalkvegetasjon, både strandberg, kalktørrbaker, rikmyr og kalkskog. Vegetasjonen på strandbergene er svært rik med forekomst av mange orkideer, det er blant annet store forekomster av den rødlistede orkideen fluebloom. På Langholmen vokser også den rødliste bregnen

ørmetunge, dette er nordgrensa for denne arten. Det er flere svært rike myrer i område, både på Øya og i området på østsiden av Nordvågen. Her er den sjeldne orkideen smalmarihand funnet. I tillegg er det store forekomster av engmariland, lappmariland og skogmariland. På toppen av kalkryggene er det lågurtskog. Områdene er preget av gjengroing og det er kun i åpnere partier vi finner orkideer. I lisa med mot Myra er det høgstaudekog. Skogtypen her er svært rik med store ospetrær. Her vokser linesle, kranskonvall, tyrhjel, stankstorkenebb, gul frøstjerne, storklokke og andre høgstauder. I brattere partier med berg vokser de sjeldne småbregnene murburkne og kalksvartburkne.

Gul frøstjerne

Storklokke

LANDSKAPSVERNOMRÅDE

Strandeng finnes innerst i strandsonen og består av sattuende planter. Strandeng finnes på lite værharde steder i viker og ved elvemunninger langs kysten. Dette er en naturtype som krever skjøtsel som beting eller slått for å beholde naturkvalitetene.

Norsk Rødliste er en oversikt over plante- og dyrearter som er trua av utryddelse, utsatt for betydelig reduksjon eller naturlig sjeldne. Øya/Langholmen landskapsvernområde har flere rødlistearter, særlig blant planter. www.artsdatabanken.no

FORVALTNING OG SKJØTSEL

Øya/Langholmen landskapsvernområde preges i dag av gjengroing. Bette opphørte for store deler av reservatet for flere tiår siden, og det er i dag et økende innslag av busker og trær. Verneverdiene står i fare for å forsvinne dersom denne utviklingen fortsetter.

Fylkesmannen startet i 2010 arbeidet med en forvaltningsplan for området. Forvaltningsplanen skal gi retningslinjer for forvaltningen av verneområdet med utgangspunkt i verneforskriften. Planen vil også vurdere tiltak for skjøtsel og tilrettelegging, slik at verneverdiene i området blir best mulig ivarett.

UTDRAG AV VERNEBESTEMMELSENE

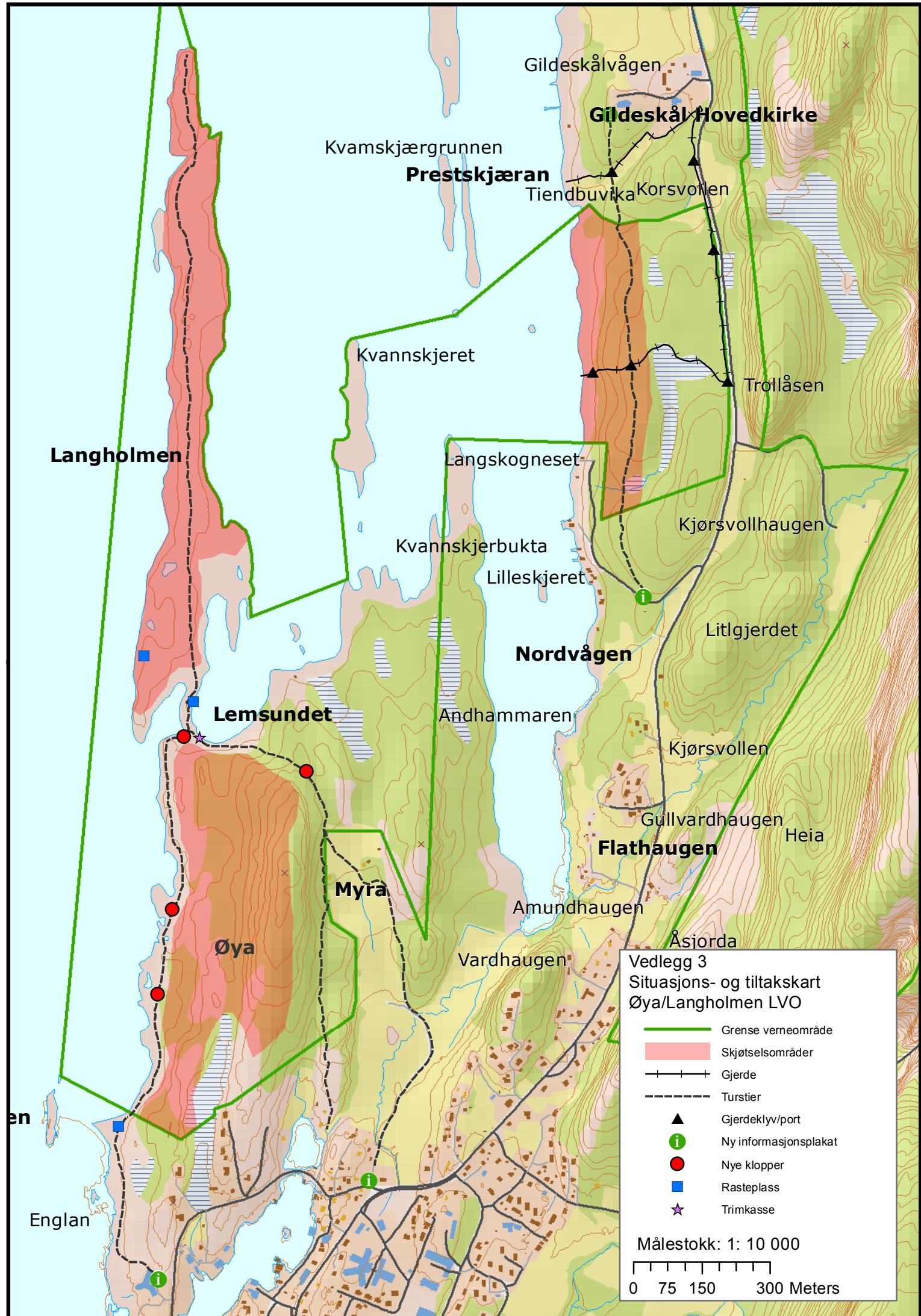
Du er velkommen i landskapsvernområdet, men bør merke deg følgende:

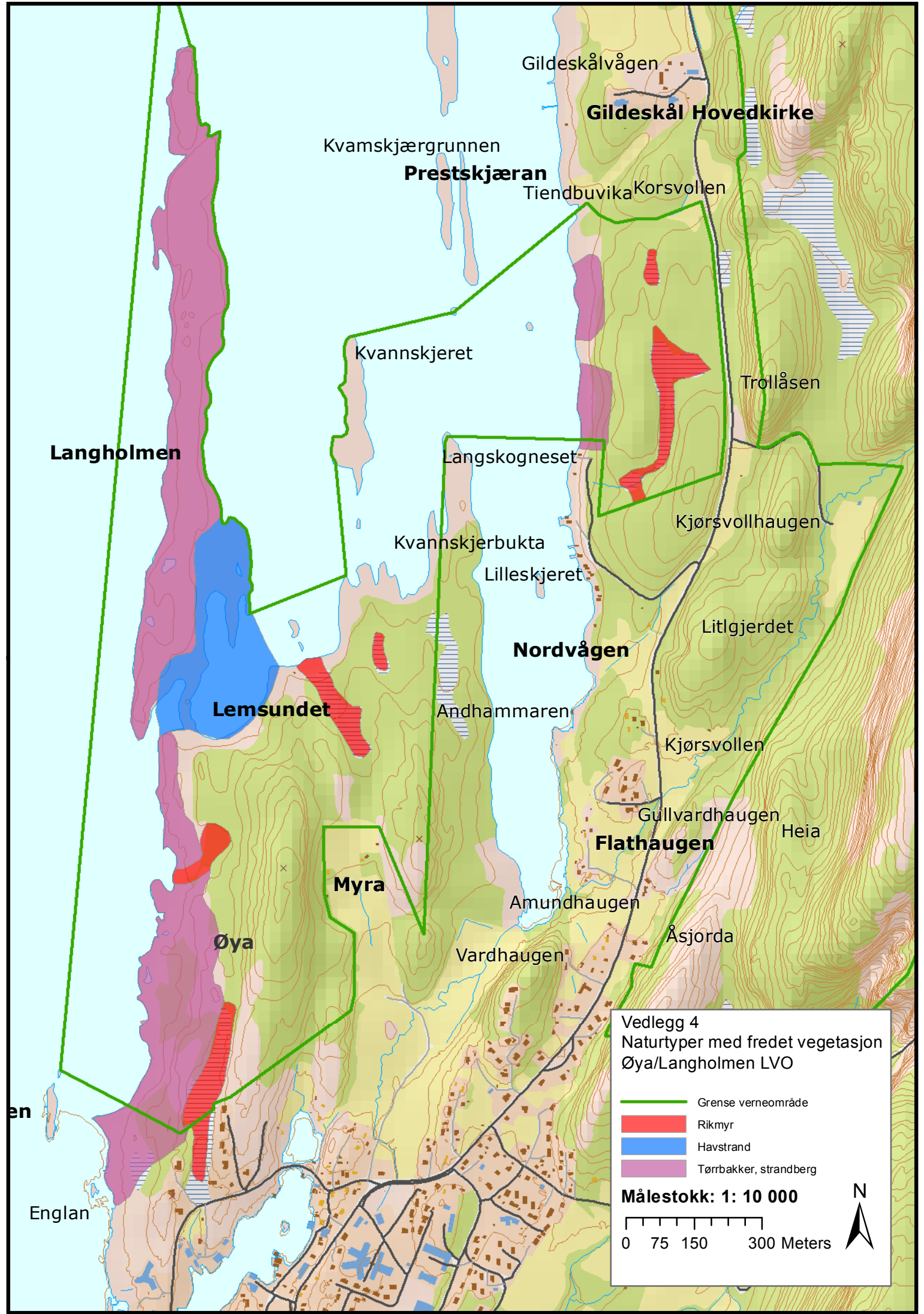
- Tekniske inngrep er ikke tillatt. Forsøpling er forbudt.
- Vegetasjonssamfunn knyttet til havstrand, rike tørrbaker og rikmyrer er fredet mot enhver form for skade og ødeleggelse som ikke skyldes vanlig ferdsel til fots.
 - Innføring av nye plantearter er ikke tillatt.
 - Sanking av bær og matsopp er tillatt.
- Motorisert ferdsel til lands er forbudt. Start og landing med luftfartøy er forbudt.

Se nærmere info på: nordland.miljostatus.no

Opplysninger om reservatet kan gis av: Fylkesmannen i Nordland, Molov. 10, 8002 Bodø, tlf: 75 53 15 00
Statens naturoppsyn, tlf: 73 58 05 00

Vedlegg 4
Naturtyper med fredet vegetasjon
Øya/Langholmen LVO

- Grense verneområde
- Rikmyr
- Havstrand
- Tørrbakker, strandberg

Målestokk: 1: 10 000

0 75 150 300 Meters

N

Gildeskålvågen
Gildeskål Hovedkirke

Kvamskjærgrunnen
Prestskjæran

Tiendbuvika Korsvollen

Kvannskjeret

Trollåsen

Langholmen

Langskogneset

Kvannskjerbukta

Kjørsvollhaugen

Lemsundet

Lilleskjeret

Nordvågen

Litlgjerdet

Andhammaren

Kjørsvollen

Gullvardhaugen

Flathaugen

Heia

Myra

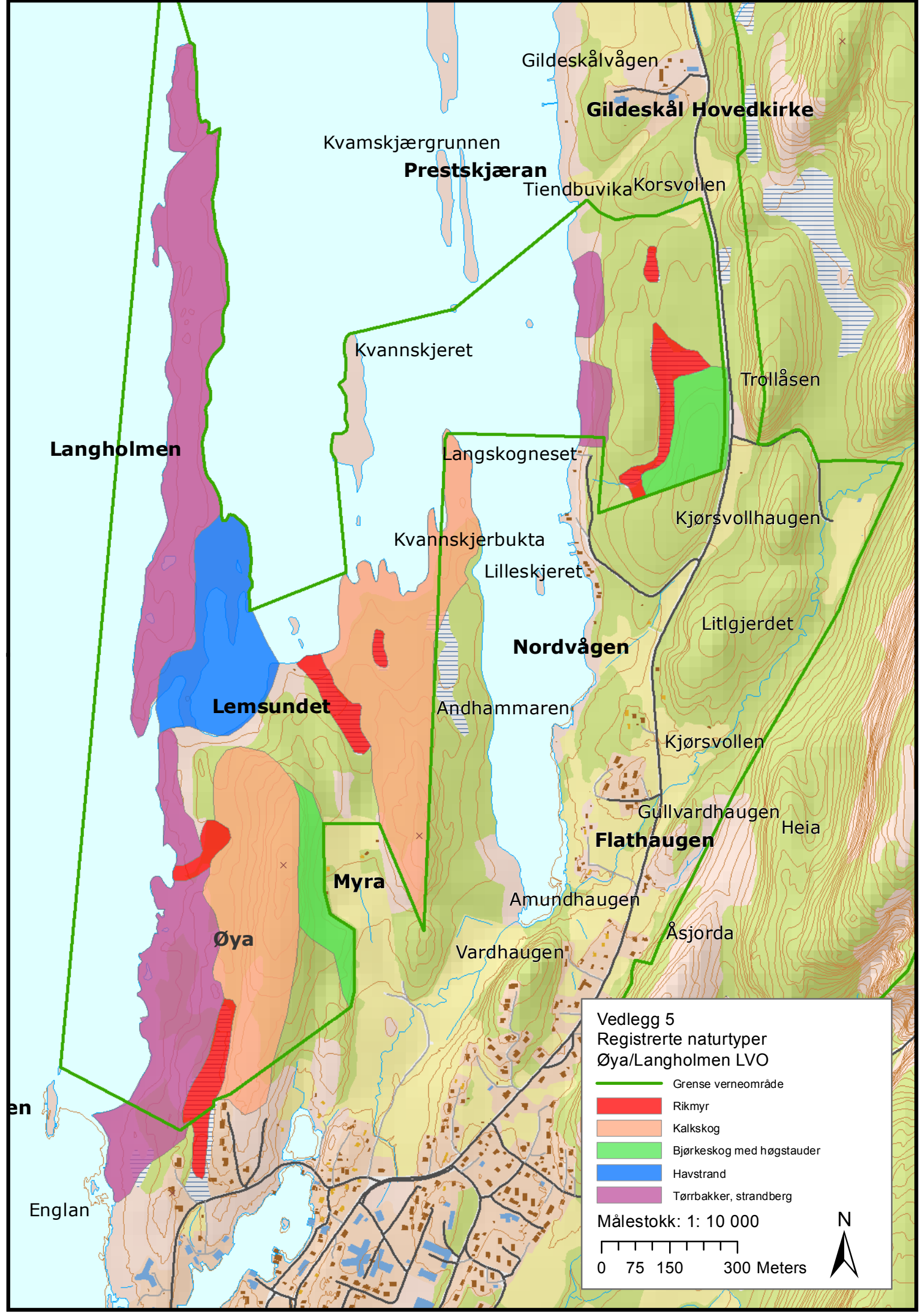
Amundhaugen

Åsjorda

Øya

Vardhaugen

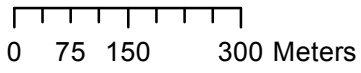
Englan

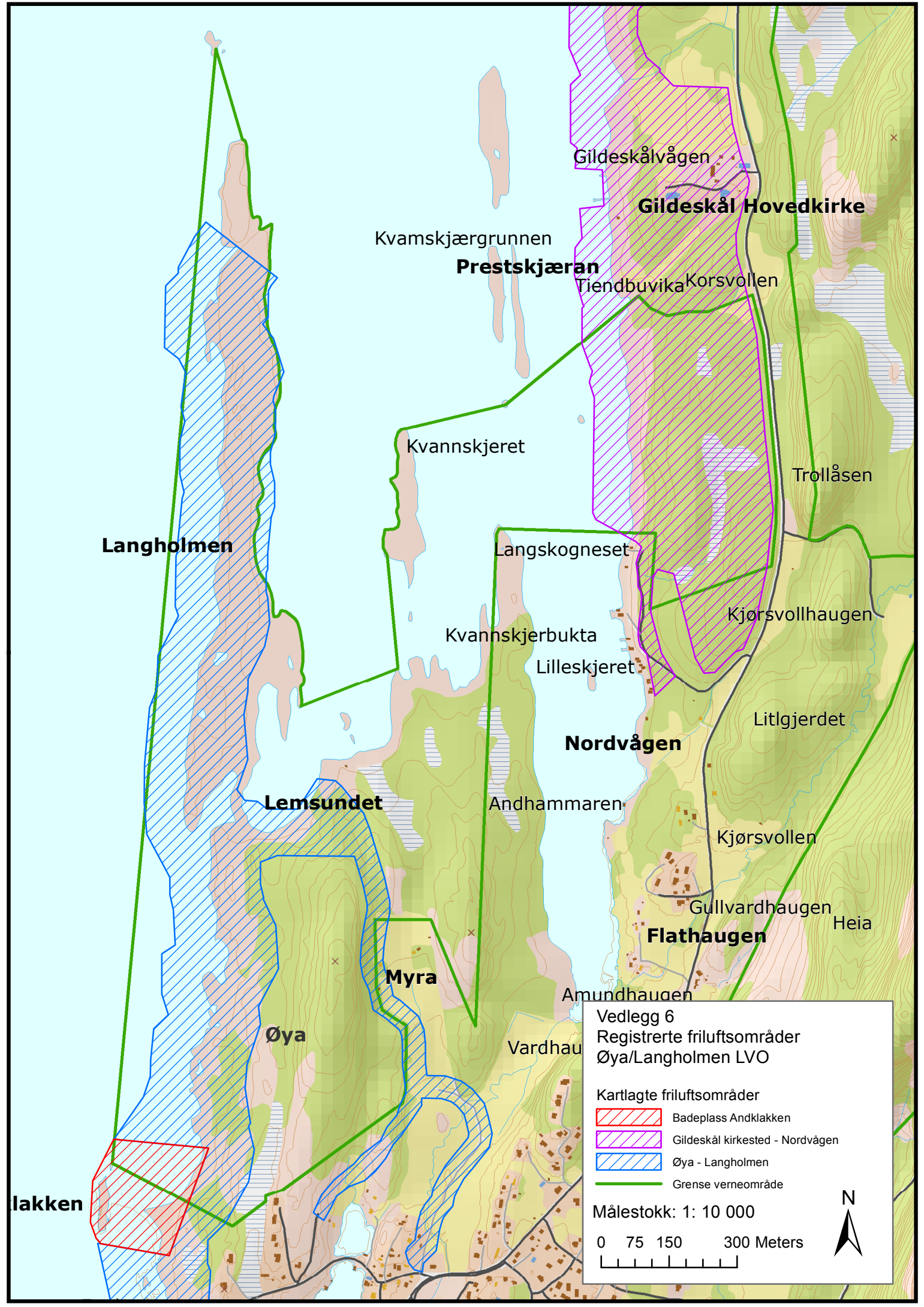

Vedlegg 5
Registrerte naturtyper
Øya/Langholmen LVO

- Grense verneområde
- Rikmyr
- Kalkskog
- Bjørkeskog med høgstauder
- Havstrand
- Tørrbakker, strandberg

Målestokk: 1: 10 000

Vedlegg 6
Registrerte friluftsområder
Øya/Langholmen LVO

Kartlagte friluftsområder

- Badeplass Andklakken
- Gildeskål kirkested - Nordvågen
- Øya - Langholmen
- Grense verneområde

Målestokk: 1: 10 000

0 75 150 300 Meters

N

lakken

Område: 4 Gildeskål kirkested - Nordvågen

		1	2	3	4	5
Bruk	Hvor stor er dagens bruksfrekvens			X		
Regionale/nasjonale brukere	Brukes området av personer som ikke er lokale		X			
Opplevelseskvaliteter	Har området spesielle natur- eller kulturhistoriske opplevelseskvaliteter Har området et spesielt landskap					X
Symbolverdi	Har området spesiell symbolverdi					X
Funksjon	Har området en spesiell funksjon, (atkomst, korridor, parkeringsplass eller lignende)		X			
Egnethet	Er området spesielt god egnet til en eller flere aktiviteter som det ikke finnes like gode alternative områder til			X		
Tilrettelegging	Er området tilrettelagt for spesielle aktiviteter eller grupper			X		
Kunnskapsverdier	Er området egnet for undervisning eller har området spesielle natur- eller kulturvitenskapelige kvaliteter					X
Inngrep	Er området utbygd/har det mye inngrep?			X		
Utstrekning	Er området stort nok til å utøve ønska aktiviteter					X
Potensiell bruk	Har området potensial ut over dagens bruk		X			
Tilgjengelighet	Er tilgjengeligheten god eller kan den bli god			X		
SUM		A				

Beskrivelse

Kirkestedet er kommunens tusenårs-sted. Her finner vi den gamle steinkirka fra 1100-tallet og Hovedkirka fra 1881. Også prestegården er et gammelt, ærverdig bygg, og de to gamle stabburene er fredet av riksantikvaren. Salten Museum holder til i forpakterboligen og Gildeskål Bygdesamling i den gamle fjøsbygningen.

Området fra Stokkbruvika til Nordvågen har mange fornminner. Fra kirkestedet til Nordvågen går den gamle kirkestien som er merket og brukes en del av turgåere. Mange går også fjæra videre til Stokkbruvika. Deler av dette området er fredet etter naturvernloven pga et rikt planteliv; bl.a. mange orkidèer.

Badeliv er det både i Nordvågen og ved kaia/fjæra på kirkestedet.

Område: 8 Øya - Langholmen

		1	2	3	4	5
Bruk	Hvor stor er dagens bruksfrekvens					X
Regionale/nasjonale brukere	Brukes området av personer som ikke er lokale			X		
Opplevelseskvaliteter	Har området spesielle natur- eller kulturhistoriske opplevelseskvaliteter Har området et spesielt landskap			X		
Symbolverdi	Har området spesiell symbolverdi	X				
Funksjon	Har området en spesiell funksjon, (atkomst, korridor, parkeringsplass eller lignende)		X			
Egnethet	Er området spesielt god egnet til en eller flere aktiviteter som det ikke finnes like gode alternative områder til			X		
Tilrettelegging	Er området tilrettelagt for spesielle aktiviteter eller grupper		X			
Kunnskapsverdier	Er området egnet for undervisning eller har området spesielle natur- eller kulturvitenskapelige kvaliteter			X		X
Inngrep	Er området utbygd/har det mye inngrep?				X	
Utstrekning	Er området stort nok til å utøve ønska aktiviteter					X
Potensiell bruk	Har området potensial ut over dagens bruk		X			
Tilgjengelighet	Er tilgjengeligheten god eller kan den bli god			X		
SUM		A				

Beskrivelse

Store deler av området er fredet etter lov om naturvern; formålet er plantefredning. Her vokser bl.a. mange orkidèer; bl.a. flueblomst, brudespore og rødflangre. Området er lett tilgjengelig med muligheter for parkering ved den videregående skolen. Terrenget er svært barnevennlig med muligheter for mange aktiviteter; tur i skogen og i fjæra, bading, fiske og gode sjanser for å oppleve havørn, gråhegre, oter, sel eller nise, samt et yrende fugleliv forøvrig. Sti fra skolen til Andklakken og Lemsundet. Tilbake til sentrum kan en velge å gå forbi Myra med den gamle bebyggelsen og kulturlandskapet her. Ved Lemsundet er det turkasse.

Område: 115 Badeplass Andklakken

		1	2	3	4	5
Bruk	Hvor stor er dagens bruksfrekvens				X	
Regionale/nasjonale brukere	Brukes området av personer som ikke er lokale				X	
Opplevelseskvaliteter	Har området spesielle natur- eller kulturhistoriske opplevelseskvaliteter Har området et spesielt landskap			X		
Symbolverdi	Har området spesiell symbolverdi				X	
Funksjon	Har området en spesiell funksjon, (atkomst, korridor, parkeringsplass eller lignende)	X				
Egnethet	Er området spesielt god egnet til en eller flere aktiviteter som det ikke finnes like gode alternative områder til					X
Tilrettelegging	Er området tilrettelagt for spesielle aktiviteter eller grupper	X				
Kunnskapsverdier	Er området egnet for undervisning eller har området spesielle natur- eller kulturvitenskapelige kvaliteter		X			
Inngrep	Er området utbygd/har det mye inngrep?	X				
Utstrekning	Er området stort nok til å utøve ønska aktiviteter		X			
Potensiell bruk	Har området potensial ut over dagens bruk			X		
Tilgjengelighet	Er tilgjengeligheten god eller kan den bli god					X
SUM		A				

Beskrivelse

Den mest brukte badeplassen på Inndyr. Fin sand

Statens hus

Moloveien 10

tlf: 75 53 15 00 || fax: 75 52 09 77

fmnopost@fylkesmannen.no

www.fmno.no

ISBN nummer: 978-82-92558-51-5

www.twitter.com/FMNordland || www.facebook.com/FylkesmannenNO